

GYŐR – MOSON – SOPRON MEGYE
PETŐHÁZA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

PETŐHÁZI KINCSESKERT ÓVODA
PEDAGÓGIAI PROGRAM

2018

1. BEVEZETŐ

Köszöntöm mindazokat, akik e programot kezükbe veszik, megismerkednek vele, és úgy gondolják hogy legféltebb kincsük, gyermekük nevelését az e program szerint dolgozó óvodapedagógusokra bízzák. Melegszívű, gyermekszerető felnőttekkel együtt igazi otthon ad a kisgyermek neveléséhez. Úgy gondolom, minden szónál többet mond, ha az édesanya kézen fogja gyermekét s ugyanahhoz az óvó nénihez kíséri, akihez ő is járt gyermekkorában.

„Ha a jövő évről akarsz gondoskodni, vess magot, ha egy évtizeddel számolsz, ültess fát, ha terved egy életre szól, embert nevelj!”

(Kínai mondás)

Törvényi előírások figyelembe vétele

A program a 326/2012. (XII.17.) számú Kormány rendelet értelmében, az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján készült, magába foglalva a hazai és a helyi óvodai gyakorlatok eddigi tapasztalatait, eredményeit, szem előtt tartva az, 1993. évi LXXIX. Köznevelési törvényt valamint, az azt módosító 1999. évi LXVIII. számú törvényt, majd 2011.évi CXCV. törvényt a köznevelésről, annak végrehajtási rendeleteit, köznevelés távlati fejlesztésének stratégiáját, a megyei és közszépi köznevelési koncepció irányelveit.

Ezen kívül program az alábbi törvényeket, rendeleteket figyelembe vételével készült:

- 32/1997. (XI.5.) számú-, valamint az azt módosító 19/2001. (III. 29.) OM rendelet és a 18/2002.(IX.29.) OM rendeletről, a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvei
- 1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányáról
- 23/1997. (VI.4.) számú MKM rendelet és az azt módosító 37/2000. (X. 29.) rendelet a
- Fogyatékos gyermekek nevelésének irányelveiről és az azt módosító 2/2005.(III.1) OM rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- 1997. tv. XXXI. törvény A gyermekek védelméről és jogairól
- 1992. Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF
- 185/1999. (XII.13.) Korm. Rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógusszakvizsgáról, amely a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII. 22.) Korm. Rendeletet módosítja
- 1/1998. (VII. 24.) OM rendelet a kötelező felszerelési- és eszköz normáról
- 36/1999. (VIII. 24.) OM rendelet a képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgálatokról
- 3/2002. (II. 15.) OM rendeletet a Köznevelés minőségbiztosításáról és minőségfejlesztéséről
- A többször módosított 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési – oktatási intézmények működéséről
- 19/2002. (V.8.) OM rendelet a köznevelési intézmények elhelyezésének és kialakításának építészeti és műszaki követelményeiről
- 36/1999. (VIII.24.) OM rendelet a képzési kötelezettségről és a pedagógiai

szakszolgálatokról

- 2003. évi CXXV. törvény az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség elmozdításáról
- 2007. évi I. tv. A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról
- 1990. évi LXV. tv. 41§. a helyi önkormányzatok társulásáról
- 1997. évi CXXXV. törvény 8. §. /1/ és /4/ az intézményfenntartó társulásokról
- 36/1999. (VIII.24.) OM rendelet a képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgálatokról
- 2011. évi CXC. törvény A nemzeti köznevelésről
- 368/2011. Kormányrendelet az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról (államháztartás részét képező intézmények számára)
- 3-2012.(VI.8.) EMMI rendelet a 2012-2013-as tanév rendjéről
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. Rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról

2. HELYZETELEMZÉS

2.1. Bemutatkozás

Óvodánk Győr – Moson – Sopron megye nyugati részén terül el, egy 1050 lélekszámú község központjában.

Óvoda már az 1946-os években is óvodaként működött, többször korszerűsítették, 2018-ban új csoporttal, mosdóval, öltözővel bővítették. Három csoportszobával, hozzá tartozó mosdóval és tornateremmel is rendelkezünk.

Az óvodánkhoz tartozó játszóudvar tágas, játszóparkja a gyermekek életkorának megfelelő.

Intézményünk a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, a mi feladatunk az, hogy minden gyermek számára egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelést biztosítsunk. Az egyéni bánásmód elvét alkalmazva csökkentjük a meglévő hátrányokat, nem adunk helyet semmiféle előítéletnek.

Az alapító okiratunknak megfelelően befogadjuk a sajátos nevelési igényű gyermekeket is: a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető rendellenességgel küzdő gyermekeket a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra nem vezethető rendellenességgel küzdő gyermekek nevelése sajátos nevelési igényű beszédhibás, magatartás zavarral küzdő, hiperaktív, értelmileg akadályozott, tanulási zavarral küzdő dyslexia, dysgraphia, veszélyeztetett gyermekek nevelése és oktatása.

Óvodánk személyi feltételei a törvénynek megfelelnek. Szakmailag igényes, szeretetteljes óvónők, fejlesztő óvodapedagógus, illetve pedagógiai asszisztens foglalkozik a gyerekekkel. Nyitottak az újszerűség befogadására és ennek érdekében fejlesztik önmagukat. Munkánkat segítik, a derűs, melegszívű, jól képzett dajkáink. Heti két alkalommal óvodánkba jön logopédus, aki a beszédhibás gyermekek fejlesztése érdekében dolgozik. Céltudatos és szeretetteljes munkájának eredményességét valamennyien hasznosíthatjuk.

A természet közelsége, az élet közelség segíti nevelőmunkánk fejlődését, a megújulást, a körülöttünk lévő állandó és változó élethelyzetekben való biztos eligazodást, alkalmazkodást. Óvodapedagógiai koncepciónkat községünk önkormányzata által elfogadott program ismeretében alakítottuk ki és kívánjuk fejleszteni.

2.2. Adatlap

Az óvoda címe, elérhetősége:	Petőházi Kincseskert Óvoda 9443 Petőháza, Kinizsi P. u. 10.
Telefonszám/fax:	99/382-096
E- mail:	kincseskert9443@gmail.com
Honlap:	www.petohaza.hu
Az óvoda fenntartója:	Petőháza Község Önkormányzata 9443 Petőháza, Kinizsi P.u.42.
Telefonszám:	99/380-965
Az óvoda OM-azonosítója:	030476
Az alapító okirat száma, kelte:	292-4/2018
Engedélyező szerv neve:	Petőháza Község Önkormányzata
Az óvoda vezetője:	Boháné Gergác Livia
Az intézménybe felvehető gyermeklétszám:	62 fő
Az intézmény három csoportos, a felvehető gyermeklétszám:	62 fő.
Az óvoda nyitva tartása:	6,30-tól 16,30 óráig.

2.3. Személyi feltételek

Óvodánkban a nevelő munkát főiskolát végzett óvodapedagógusok végzik, mely minta a kisgyermek részére. Már évek óta óvodánkban dolgozó óvodapedagógusok mellett dolgoznak az újonnan érkező kollégák, a szakképzett dajkákkal együtt. A pedagógiai asszisztens és a dajkák korrekt tájékoztatása minden óvodapedagógusnak szívügye. Előre tájékoztatjuk őket az aktuális feladatainkról, teendőinkről, így ők is a csoport aktív részvevői. Szeretetteljes, elfogadó jelenlétük pozitívan befolyásolja csoportjaink nyugalmát, hangulatát.

A migráns gyermekeknek lehetőséget biztosítunk, hogy megismerhessék egymás kultúráját.

Dolgozóink jelenlegi létszáma: 10 fő

Munkaköri beosztás szerinti megoszlás

- Óvodavezető: 1 fő
- Óvodavezető helyettes: 1 fő
- Óvodapedagógus: 4 fő
- Pedagógiai asszisztens: 1 fő
- Dajka: 3 fő

A fenntartótól elvárt takarékos létszámgazdálkodás érdekében, csak a törvény által meghatározott minimális létszámot foglalkoztatjuk, törekedve a minőségi színvonal megtartására, esetleges emelésére.

A közvetlen nevelőmunkát segítő **dajkáink** rendelkeznek dajkai szakmunkás bizonyítvánnyal.

Óvodapedagógusaink szakirányú és tanfolyami végzettségei

- Intézmény-vezető szakvizsga
- Fejlesztő-óvodapedagógus szakvizsga
- Gyermek rekreációs- és gyógyújszás oktató
- gyógypedagógus logopédiai szakirányon
- hagyományismeret területén szakvizsga
- DIFER tanfolyam
- Számítás-technikai alapképzés
- Korszerű tanulási technikák és stratégiák
- Bölcsődei nevelési-gondozási ismeretek

2.4. Az óvodába lépés feltételei

Intézményünkbe a gyermekek felvételét a mindenkor érvényes tanügy-igazgatási feladatnak megfelelően végezzük.

Elsődleges szempontunk, hogy a gyermek betöltse harmadik életévét, illetve a 2,5 évet, ezen túlmenően pedig az alábbi fejlődési mutatókat vesszük figyelembe:

- kialakult beszédkészség (legalább beszédértés),
- önálló mozgáskészség.

Intézményünk jelenleg, - szakmai, személyi és tárgyi feltételek hiánya miatt - nem tudja fogadni a súlyos- és középsúlyos fogyatékos gyermekeket, így az integrált nevelés ezen területét nem tudjuk felvállalni.

2.5. Tárgyi feltételek

Óvodánk rendelkezik az eszköznormában előírt feltételeknek, hiszen csak így valósulhat meg a programunkban leírtak. Figyelünk arra, hogy gyermekeink számára elérhetőek, biztonságosak legyenek azok az eszközök amelyek ők használhatnak.

Az átalakítás után megvalósult az is, hogy a dolgozók megfelelő munkakörnyezetben végezhesék munkájukat.

Intézmény rendelkezik:

Auditív eszközök: Rádiós magnó, CD lejátszó

Vizuális eszközök: Diapozitív, vetítő, dia sorozat, diavetítő, diafilmek,
Szemléltető képsorozatok

Audiovizuális eszközök: TV, VIDEÓ

Tanulás eszközei:

- Mozgásfejlesztő eszközök
- Anyanyelvi tevékenység fejlesztését segítő eszköztár
- A környezet megismerését és a matematikai tevékenységet szolgáló, tanulási eszközök, fejlesztő játék gyűjtemény

A beszerzéshez a költségvetési kereteinken túl kihasználjuk a pályázati és egyéb saját bevételi lehetőségeket.

2.6. Az óvodai csoportok szerkezete

- Gyermekcsoportjaink osztottak.

A heterogén életkorú csoportnál előnyös – éppen az életkori sajátosságok miatt – a köznevelési törvényben előírt gyermeklétszám megtartása, hiszen az óvodapedagógustól sokkal nagyobb figyelemmegosztást, differenciálási képességet, toleranciát, rugalmasságot követel.

- Lehetőség van arra, hogy gyermekcsoportjaink részben osztottak legyenek.

Ebben a szervezési formában biztosított a modellkövetés, utánzás feltétele, eredményesebb a szocializálódás, az önállóság tanulása. A gyermekek megtanulnak alkalmazkodni, fokozódik empátiás képességük, természetesebben fogadják a másságot. Ezekben a csoportokban kevesebb a konfliktus, fejlettebb a megengedésre való képesség. Életszerűbb helyzetek jöhetnek létre. A testvérek, barátok, ismerősök növelik a beszoktatás eredményességét. A már kialakult, nagyok által alkalmazott szokásrend, viselkedés a kicsik számára természetes velejárója az óvodai életnek. Az eltérő fejlettségű gyermekek nem szigetelődnek el. Mindenki talál partnert vagy támogatót.

Felvételkor a vezető feladata koordinálni a gyermekek érdekeit, figyelembe venni a szülői kívánságokat, figyelni a különböző életkorú gyermekek csoporton belüli arányát, a nemek arányát, a gyermekközösségek szociális összetételét.

3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJAI

„Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével. Ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is.

Célunk a sikeres munkaerő-piaci alkalmazkodáshoz szükséges, az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képességek fejlesztése, a gyermekek képességeinek és kulcskompetenciáinak egyénre szabott fejlesztése és megerősítése, az egyenlő hozzáférés és esélyegyenlőség szempontjainak érvényesítése. Mindezt újszerű tanulás-szervezési eljárások alkalmazásával is (kooperatív technikák, projekt módszer, témahét), a kulcskompetenciák fejlesztését támogató modern pedagógiai módszertan alkalmazásával kívánjuk elérni.

A hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyermekek esélyegyenlőségének javítása, a lemorzsolódás és kirekesztődés megelőzését támogató személyközpontú, egyéni fejlődési utak végigkísérésének kialakítása.

Nevelési célunk a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébren tartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása, a családokkal való együttműködés, a családok segítése, erősítése, továbbá, hogy az óvodáskor végére iskolára alkalmas gyerekeket bízunk a szülőkre.

Nevelési rendszerünkben hangsúlyozottabb feladatok:

- Az egészséges életmódra nevelés, különös tekintettel az egészséges életmód szokásrendszerének kialakítására,
- harmonikus, összerendezett mozgásfejlesztésre,
- a környezet megismerése, megszerettetése, védelme, tapasztalási lehetőségek biztosításával,
- a gyermeki kreativitás fejlesztése a vizuális nevelés változatos lehetőségeivel, különféle technikák, anyagok, eszközök felhasználása tevékenykedés közben,
- hagyományok, szokások ápolása, szellemi-tárgyi átörökítése a gyermek számára érthetően (ének, mozgás),
- anyanyelvi nevelés, mely átszövi az óvodai élet egészét
- a településeken élő különleges bánásmódot igénylő (tanulási zavar veszélyeztetett, hiperaktív) kisgyerekek folyamatos integrált fejlesztése egyéni és csoportos keretek között, részben külső szakemberek bevonásával (logopédus, gyógypedagógus),
- a szűkebb környezethez való tartalmas érzelmi viszony kialakítása,
- az óvodai nevelés részleteit évszakokhoz, ünnepekhez csoportosítva tervezzük meg.

3.1. Feladataink

Megteremteni azt a környezetet amelyben, a gyermek biztonságban, felszabadultan tevékenykedhet, egészségesen fejlődhet. A játék folyamatosságának biztosítása a folyamatos életszervezéshez és a tevékenységekhez szükséges eszközök, körülmények megteremtése, a rugalmas napirenddel. Az ismeretnyújtás és a készségfejlesztés változatos szervezeti keretekben történő biztosítása. A gyermekek ismeretére alapozott differenciált fejlesztés, a felzárkóztatás és a tehetséggondozás. A befogadó, különbözőséget elfogadó környezet biztosítása. A sérülés mértékétől függő alkalmazkodóképesség, akaraterő, önállóság, együttműködő készség kialakítása. Az egészségmegőrzés szokásrendszerének kialakítása, a mindennapos szervezett mozgásos tevékenységek feltételeinek biztosítása. A környezettudatosságra nevelés beépítése minden gyermeki tevékenységbe. A multikulturális és interkulturális nevelés feltételeinek megteremtése, a különböző kultúrákból érkező gyermekek identitásának megtartása érdekében.

3.2. Gyermekképünk

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembe vétele mellett, a gyermeki személyiség kibontakoztatásán keresztül, a befogadás az esélyteremtés az esélyegyenlőségek megteremtése érdekében:

- a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztését,
- **a különleges bánásmódot igénylő gyermekek gondozását, fejlesztését** fontos feladatunknak tekintjük, ezért fejlesztési stratégiánk kimunkálásában minden gyermek számára biztosítjuk az egyenlő hozzáférést.

Ebből következően:

- gyermekközpontú, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik,
- az iskola-óvoda átmenet megkönnyítésére,
- elősegítve a nemek társadalmi egyenlőségének megvalósítását és az ezzel kapcsolatos előítéletek lebontását,
- biztosítva a szabad játék kitüntetett szerepét.

Nevelésünk gyermekközpontúsága:

- a gyermek végtelen szeretetén, különbözőségének és egyéni különbségeinek tiszteletén,
- a gyermek életkorhoz igazodó szükségleteinek ismeretén és figyelembevételén,
- a gyermek testi, szociális, érzelmi és értelmi fejlődésének ismeretén, valamint
- a fejlődési, fejlesztési területre kiterjedő figyelmen alapszik.

3.3. Óvodaképünk

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének optimális feltételeit, az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő, személyiségfejlesztő funkció. Az óvoda közvetlenül segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlesztését. Az óvoda tevékenységrendszer és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Óvodaképünkre a következők jellemzők:

- Óvodánk a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermekek befogadásától az iskolába lépéséig.
- Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit, a szabad játék lehetőségét.
- Az intézménybe beíratott gyermekek számára megteremti az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes légkört.
- Funkciói: óvó- védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkciók.
- Közvetetten segíti az iskolai beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatása mellett az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.
- Óvodánk tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével, a dolgozók személyes

példájukkal segítik a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.

- Az óvodai nevelésben alkalmazott összehangolt pedagógiai intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez igazodnak és biztosítják minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Beszélő környezetével biztosítja a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartását, a gyermeki kérdések támogatását, a mindennapi anyanyelvi és értelmi nevelést és fejlesztését.

3.3.1. Küldetésnyilatkozat

Óvodánk alapozó intézmény. Feladatunkat az óvó-védő, melegen szerető, de nevelő és személyiségfejlesztő funkciók határozzák meg. Mindennapi munkánkban teret kap a bátorító nevelés elve, a gyermekközpontúság és az ebből adódó differenciált egyéni bánásmód. A gyermekközpontúság „nemcsak” szeretetet, elfogadást jelent, hanem azt is, hogy felkészülünk, ismerjük, megismerjük őket, testi, lelki és szellemi értelemben is. Feladatunknak tekintjük az átlagostól eltérő - kimagasló vagy lemaradó - gyermekek gondozását, folyamatos figyelemmel követését. Óvodánk megőrzendő értékét, az érzelmi biztonság megadását, a szabad játék feltételeinek megteremtését, kiemelten fontosnak tartjuk. Mindezek megvalósulását garantálja a megfelelő alkalmazotti létszám, az óvodapedagógusok egyre magasabb képzettsége, felkészültsége. Kiemelt feladatunk a mozgásfejlesztés. Ennek megfelelően eszköztárunkat lehetőségeinkhez mérten bővítjük. Óvodapedagógusaink felismerték, hogy a minőség továbblépést jelent, elengedhetetlen feltétele a fejlődésnek. Tárgyi feltételeink is segítik a minőségi munkavégzést.

3.3.2. Vezetői szándéknyilatkozat

Munkámban a demokratikus vezetői stílust alkalmazom.

Kiemelten fontos feladatommak tartom: az igényes, magas színvonalú, felelősségteljes óvodai nevelés biztosítását, a folyamatos szakmai fejlődés lehetőségét, az anyanyelvi nevelést, az esztétikus óvodai összkép kialakítását és fenntartását - a környezeti nevelést, a közösség formálását, a szakmai motiváltság fokozását, kellemes munkahelyi légkör kialakítását, ahol becsülete van a jól végzett munkának. Mindezekhez megteremtem a feltételeket, a munkavégzésben élen járok, hiszen a vezetői példamutatás fontos meghatározó része az elvárásnak, illetve a kedvező, kimagasló eredménynek!

4. ÓVODAI ÉLET ÁLTALÁNOS FELADATAI

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztési program
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

4.1. Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztési program

(Készült a 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 128.§ alapján)

Helyzetkép:

Az egészségmutatók már óvodás korban arra utalnak, hogy gond van a gyermekek egészségével. Egyre növekszik az asztmás, az elhízott, a nehezen mozgó, fáradékony gyermekek száma.

A Nkt. kimondja, hogy a nevelési intézményekben, biztonságban és egészséges környezetben kell nevelkedniük a gyermekeknek. A törvény és a hozzá kapcsolódó rendeletek kiemelt figyelmet fordítanak a felnövekvő nemzedék egészségének megőrzésére. Az óvoda munkarendjének és házirendjének a teljes egészségfejlesztést kell szolgálnia, amelynek betartása mindenki számára kötelező. Az óvoda összes dolgozójától példamutató magatartás várható el.

Célunk:

Az egészségfejlesztési tevékenység hatására pozitív irányba változzon a gyermekek egészségi állapota.

Az egészségfejlesztés akkor hatékony, ha teljes körű, ha áthatja az óvodai élet egészét:

- minden gyermek részt vesz benne,
- a nevelőtestület aktív összehangolt munkája,
- felvilágosító tevékenység kapcsolódik hozzá,
- betartják és betartatják a munka és balesetvédelmi előírásokat, elhárítják a vészhelyzeteket,
- bevonják a szülőket, a civil szervezeteket.

A teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen az óvodában végzett tevékenységet, a szervezeti működést, a gyermekek és szülők részvételét úgy befolyásoljuk, hogy a gyermekek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Az egészségvédelmi program tartalma, kiemelt feladatai:

4.1.1. Az egészséges táplálkozás, kulturált étkezés

Helyzetkép:

Az óvodás gyermekek táplálkozási szokásai tükrözik a családok otthoni szokásait. Tapasztalataink szerint túl sok édességet, fehér lisztből készült termékeket, vörös húsokat fogyasztanak, sőt a gyermekek körében a cukros üdítők fogyasztása is gyakori. Ennek következtében növekszik az elhízott gyermekek száma, ehhez már óvodás korban kapcsolódnak a betegségek. A szülők következtelenek, engednek a gyermekek kívánságainak, sőt néha még támogatják is azt.

Célunk:

Az egészséges táplálkozás és a kulturált étkezés alapjainak megteremtése óvodás korban.

Feladatok:

Fertőszentmiklósi konyha élelmezésvezetőjével az étrend összeállítás megbeszélése:

- Napi gyümölcs, vagy zöldség biztosítása
- Minél gyakrabban teljes kiőrlésű pékáru beszerzése
- A zsiradék és a só mennyiségének csökkentése
- Vegyszermentes élelmiszer
- Az édességek fokozatos csökkentése, különös tekintettel a hozzáadott cukorra

Az óvodapedagógusok feladatai:

- Ünnepek, születésnapok alkalmával az egészséges táplálék biztosítása
- A dajkákkal együtt a közös, kulturált étkezés megszervezése, lebonyolítása
- Minden gyermeknek az étel felkínálása
- Megfelelő idő biztosítása a nyugodt, közös étkezéshez

A dajkák feladata:

- Az önállóan még étkezni nem tudó gyermekek segítése
- Az ételek tálalásakor a kívánatos, esztétikus terítés

4.1.2. Mindennapos mozgásos percek, a szabad levegőn tartózkodás

Helyzetkép:

A gyermekeket nagy számban autóval szállítják szüleik óvodába. A gyermekek elmondása szerint túl sokat ülnek a tv és a számítógép előtt. A családok közös kirándulásai, túrái néhány család kivételével nem jellemzőek. Ezzel szemben szép számmal íratják be gyermekeiket a szülők valamilyen sportra (úszás, foci, karate, torna, lovaglás, stb.)

Célunk:

A mozgás megszerettetése, a mozgási igény felkeltése kisgyermek korban

Feladatok:

- Minél több szabadban végzett mozgás szervezése, a tornaszoba használata
- A mozgást kevésbé szerető gyermekek bevonása a közös játékokba, buzdítása, dicsérete.
- Változatos eszközök, mozgásfejlesztő játékok felkínálása a gyermekeknek
- A családok részére - a közösségi ház segítségével- kerékpáros, gyalogos túrák szervezése
- Olyan napirend összeállítása, hogy lehetőség szerint minden nap legyenek a gyermekek levegőn
- Kapcsolat kialakítása a civil szervezetekkel, alapítványokkal (PSC futball stb.)

4.1.3. A testi és lelki egészség fejlesztése

Helyzetkép:

A mozgásszegény életmód, a helytelen táplálkozás, a családokban egyre növekvő stressz már óvodás korban előrevetíthetik az egészség problémákat. A túlzott szülői elvárások lelki problémákat is okozhatnak (szorongás), a helytelen napirend következtében felborul a biológiai egyensúly. Néhány szülő naponta járattja külön foglalkozásra gyermekét, ezáltal túlterheli és elvonja a lehetőséget a szabad játéktól.

Célunk:

Szakemberek bevonásával a szülők tájékoztatása, ennek hatására a családok életvitelének esetleges változása

Feladatok:

- Előadók felkérése a témával kapcsolatban (pszichológus, orvos)
- A gyermekek legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége a szabad játék, ennek érvényesülni kell az óvodai és lehetőség szerint az otthoni napirendben is
- A gyermekek közlési kedvének fenntartása
- Az érzelmek kimutatása, kifejezése (a belső szorongás levezetése)
- Önmagunk és mások elfogadására nevelés

4.1.4. A balesetek megelőzése és az elsősegélynyújtás

Helyzetkép:

A balesetek megelőzése érdekében, az a feladattal megbízott személy rendszeresen ellenőrzi az udvari játékokat. A napi takarítás során tapasztalt hibákat a dajkák is jelzik. Az óvoda minden dolgozója ismeri a gyermek - és a felnőtt balesetek előfordulásakor szükséges teendőket, jelentési kötelezettségeket. Az orvos, a mentő telefonszáma az irodában van kifüggesztve. Évente munka és balesetvédelmi oktatást tartunk.

Célunk:

Biztonságos környezet kialakítása, a gyermekek és a dolgozók részére.

Feladatok:

- Az óvoda forgalmas út mellett található, ezért nagyon fontos az épület biztonságos zárása.
- A játékszerek beszerzésekor a szabvány szerinti megfelelésre figyelni kell.
- Gyermek, az óvoda területén felügyelet nélkül sehol sem tartózkodhat.
- A munkavédelmi szabályok betartásának ellenőrzése (szűrőpróba szerűen).
- Minden alkalommal, ha kirándulni megyünk, fel kell hívni a gyermekek figyelmét a veszélyekre, az elvárható magatartásra.
- Kiránduláson a gyermek a szülő jóváhagyásával vehet részt (aláírja a szülő a csoportnaplóban)
- A kirándulásokon a megfelelő számú kísérő személyzetet biztosítani kell.

4.1.5. A személyi és környezeti higiénia

Helyzetkép:

A működés személyi feltételei intézményeinkben biztosítottak. Az óvodában egészségügyi könyvvel lehet dolgozni, a munka alkalmassági ellenőrzés évente biztosított.

A személyzet munkaruha juttatásban részesül, a kötelező munkaruha előírásai a kockázatértékelés szabályzat mellékletében rögzítettek. Az óvodapedagógusok és a dajkák is az óvodába érkezve ruhát és cipőt váltanak. A gyermekek benti cipőben és ruhában tartózkodnak a csoportban. A szülők a csoportszoba ajtajáig kísérhetik gyermeküket.

A mellékhelyiségek száma, azok felszerelése megfelelő. Folyamatos fertőtlenítésük, tisztításuk a dajkák napi feladata.

A tisztítószereket a beszállító biztonsági adatlappal hozza, tárolásuk zárt helyiségben, a napi használatos vegyszerek zárható szekrényben történik

A gyermekek tisztasági felszerelését a fenntartó az éves költségvetésből fedezi. Minden gyermek ismeri a tisztálkodás helyét, az eszközök elérhetőségét, az elhasznált, piszkos anyagok eldobásra alkalmas helyet (különös tekintettel a papír zsebkendőre)

A pelenkázásra szoruló gyermekek részére a szülők hozzák a pelenkát és a védőkrémet.

Feladatok:

- A még nem szobatiszta gyermekek részére a tisztázás feltételeinek megteremtése
- Jellel ellátott tárolók a személyes ruházat részére, a tisztasági felszerelések részére
- A fertőtlenítések, a takarítások előírás szerinti végzése (HACCP)
- A gyermekek orvosi vizsgálatának megszervezése, megállapodások kötése
- Kapcsolat felvétele a gyermekorvosokkal a betegségek után az igazolás módjáról
- Minden tanév elején a házirend ismertetése a szülőkkel (mi vihető be az óvodákba, eljárás betegség esetén, stb.)
- A tálaláshoz szükséges fehér kötény, sapka biztosítása a dajkák részére, használatának megkövetelése
- A gyermek és a felnőtt kézmosókba a tisztítószeres folyamatos pótlása
- Az étkezések során, az ételek tárolása során a HACCP előírások szigorú betartása, betartatása
- A tisztítószeres használatokor a környezetvédelmi és biztonsági előírások betartása, gazdaságos beosztással.

4.2. Egészséges életmódra nevelés

„Az egészség a testi (fizikai), a szellemi (pszichikus) és a társas-társadalmi (szociális) jólét állapota, nem csupán a betegség és a nyomorékság hiánya” (Egészségügyi Világszervezet)

Célunk:

A gyermekek egészséges életmódhoz szoktatása, az egészséget választó képességének kialakítása, életkoruknak megfelelően.

Testi szükségleteik kielégítése, fejlődésük elősegítése.

Olyan személyiség kialakítása, aki tiszteli, védi, óvja a környezetét

Hangsúlyozzuk a megelőzés szerepét

Feladatok:

- A gyermekek gondozása, testi szükségletek kielégítése, mozgásigényük kielégítése.
- A testi képességek, a harmonikus és összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyermekek egészségének védelme, edzése.
- Az egészséges életmód szokásainak alakítása (testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés, betegség megelőzés, és egészségmegőrzés)
- Az egészséges és biztonságos környezet biztosítása a fejlődéshez.
- Környezettudatos magatartás megalapozása
- Prevenációs, korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása

4.2.1. A gyermek gondozása, testi szükségleteinek és mozgásigényének kielégítése

Óvodába lépés előtt az óvodapedagógus feladata, hogy előzetesen egyeztetett családlátogatás alkalmával megismerkedjen a gyermekek otthoni környezetével. Az itt szerzett ismeretek kiegészülnek az óvodában a befogadás ideje alatt szerzett tapasztalatokkal.

Elsődleges feladat a testi szükségletek kielégítése és a gondozás. A közösen végzett tevékenység, a nyugodt légkör, a jó közérzet közelebb hozza a gyermeket az óvodai dolgozókhoz. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, együttműködve a többi munkatárssal.

Az óvoda napirendjében az ugyanazon időben ismétlődő tevékenységek segítenek az eligazodásban és a gyermek életritmusának kialakulásában. A rugalmas napirend elegendő időt biztosít az önálló tevékenységek begyakorlására és alkalmazkodik a gyermek egyéni szükségleteihez.

Az egészségügyi szokások pontos menetét az óvodában dolgozó dajkákkal megbeszéljük, az azonos gyakoroltatás miatt.

Az elvárások a gyermekkel szemben életkorától és fejlettségétől függenek.

4.2.2. Az étkezési szokások

A gyermekek háromszor étkeznek az óvodában. Az étkezést a fertőszentmiklósi Konyháról oldjuk meg. Az óvodavezetőnek javaslata lehet az étrend összeállításában. A kifüggesztett étlap alapján tájékozódhatnak a szülők az étrendről. Törekszünk az egészséges és korszerű táplálkozás igényének felkeltésére, naponta friss gyümölcs vagy zöldség biztosítására, melyet a szülők is biztosítanak. Igyekszünk az új ízek megismertetésére. Az étkezés feltételeinek esztétikus megvalósításával is arra törekszünk, hogy kedvet teremtsünk a jó hangulatú étkezésre. Az asztaltársaságok, a felnőttek és a gyermekek együttes étkezése, a megfelelő idő biztosítása minden gyermek számára elengedhetetlen feltétel ehhez. Az ételekből egyre

önállóbban, igényük és a lehetőségek szerint vehetnek a gyermekek. Arra törekszünk, hogy a gyermek mindent kóstoljon meg.

A tízórai idejét igyekszünk rugalmasan kezelni, mert a gyermekek eltérő időben érkeznek és sajnos egyre több olyan gyermek van, aki reggeli nélkül jön az óvodába. A folyamatos tízórai lehetősége függ a napi ételtől is, hiszen van olyan étel, ami csak frissen fogyasztható.

Az ebéd ideje kötött.

Uzsonna ideje felkelés után lehetőleg folyamatosan.

4.2.3. Testápolás

A gyermek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. A gyermekek mellékhelységében megfelelő méretű és számú, minden gyermek számára hozzáférhető mosdó, WC, piszoár biztosított, amit napközben egyéni igények szerint használhatnak a gyermekek. A gyermek megismerkedik a tisztálkodáshoz szükséges eszközökkel, azok helyes használatával. Az óvodapedagógus és a dajka mutatja meg a teendőket. A gyermek eleinte több, később egyre kevesebb segítséggel, majd önállóan végzi. A tisztálkodáshoz szükséges eszközöket, szereket a fenntartó biztosítja. Ügyeljenek a takarékos vízhasználatra, a tisztálkodó szerek megfelelő mennyiségű alkalmazására. (környezettudatosan)

4.2.4. Öltözködés

Az öltözködéskor a réteges öltözködés fontosságát hangsúlyozzuk a szülők körében is. Fontosnak tartjuk, hogy ruházatuk tiszta, ízléses és praktikus legyen, és ezt önmaguk is igényeljék. Az óvodában benti, kényelmes játszóruha, egészséges, a gyermek lábát jól tartó, csúszásmentes lábbeli beszerzése szükséges. A ruhákat minden gyermek az öltözőszekrényében tárolja, váltóruháról a szülőknek gondoskodni kell. Lehetőséget kell biztosítani napközben igény szerinti átöltözésre.

4.2.5. Mozgás

A mindennapi szabad mozgás nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Ez lehetőség szerint az udvaron, a szabadban történik, de a korszerű, minden igényt kielégítő toraszoba is rendelkezésünkre áll. A gyermekek mindennapi mozgásigényének kielégítését a változatos udvari játékokkal, a sokféle, sokirányú mozgásos szabályjátékokkal, a népi dalos játékokkal és a körjátékokkal biztosítjuk. A gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg gyakorolhatják a sokféle mozgásfejlesztő eszközök és a felkínált változatos eszközök felhasználásával (különböző méretű labdák, tornakarikák, tornabotok, tornakendők, egyensúlyfejlesztő játékok, stb.) a tornaszobában is. Séták, rövid kirándulások szervezésével is igyekszünk a gyerekek mozgásigényét kielégíteni. Lehetőséget biztosítunk a kerekpározásra, focira is az udvaron.

4.2.6. Pihenés

Az óvodás korú gyermekeknek szüksége van a pihenésre. Ehhez biztosítjuk az optimális feltételeket (szellőzés, csend, nyugalom, meghitt hangulat). Mindig egy mesével vagy altatódallal csendesítjük le, nyugtatjuk meg a gyerekeket. A különböző alvási igényeket figyelembe vesszük, nem erőltetjük az alvást. Nagyobb gyermekeknek - pihenés után - esetleg csendes tevékenységet biztosítunk. Azok a gyerekek, akik nem igénylik az alvást, valamilyen csendes, nyugodt tevékenységet végezhetnek (pl. képeskönyvek nézegetése, rajzolás, barkácsolás stb.), illetve az alvók az ébredést követően bármikor felkelhetnek. Így lehetőséget kapnak a gyerekek arra, hogy igényeiknek megfelelően többet vagy kevesebbet pihenhessenek.

A gyermekek ágyneműjét a szülők mossák, havi rendszerességgel.

4.2.7. A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, hogy minden nap – ha lehet, kétszer is – a friss levegőn tartózkodunk. Napi kocogó-futó lehetőséget, mozgásos perceket biztosítunk a tornaszobában, illetve az udvaron is. Viharos szél, nagy köd, zuhogó eső, rendkívüli kánikula, nagy hideg esetén a csoportban maradunk, az óvodapedagógus a tornaszobában is tevékenységet biztosít.

A zsebkendő használatának szabályait a gyermekekkel be kell tartatni: szükség szerint a kijelölt helyről vehetik el, a kukába kell rakni használat után.

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással elkülönítjük az orvosi szobában, s azonnal értesítjük a szülőket. A fertőzések terjedését a gyakori szellőztetéssel, edzéssel, saját, jellel ellátott tárgyak használatával, a játékok és az eszközök gyakori fertőtlenítésével igyekszünk megakadályozni.

A gyermekek egészségével kapcsolatos észrevételeket, az esetleges szobatisztasági gondokat is tapintatosan, szeretetteljes bánásmóddal és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolattartással végezzük.

Igény szerint a kinti ivókút lehetőséget biztosít szomjuk oltására. A nyári kánikulában nem tartózkodunk kint a kritikus időszakban.

A téli időszakban is kimegyünk, s ha az időjárás engedi, hógolyózunk, csúszkálunk.

Együttműködünk a szülővel, - ha a gyermeknek krónikus betegsége van - az optimális környezet biztosítása érdekében. A csoportokban parajdi sófal van. Megfelelő szakemberek bevonásával (védőnő, orvos) preventív és korrekciós feladatokat látunk el a gyermekek testi – lelki egészségének megőrzése érdekében.

4.2.8. Az egészséges környezet biztosítása

Csoportszoba

Csoportszobáink világosak, tágasak. (részben biztosított a gyermekenkénti 2m²) A tűző napsütés ellen redőnyökkel védekezünk. Szükség esetén a megfelelő, szembarát villanyfény biztosított. A szellőztetést folyamatosan megoldjuk. A csoportszobák bútorai a gyermekek méreteihez igazodnak, kuckósításra részben alkalmasak. A megfelelő hőmérséklet szabályozható radiátor szelepekkel biztosított.

Udvar

Naponta több órát tartózkodnak a gyermekek az óvoda udvarán. Van árnyékos, napos rész, változatos talajfelület. Minden korcsoport megtalálja a mozgáslehetőséget. A játékok kiválasztásánál törekedtünk a biztonságra, szabvány szerinti megfelelésre. A játékok alját gumiággal burkoltattuk.

A délelőtti dajka naponta átvizsgálja az udvart, felássza a homokot, összesöpör, esetleg öntöz.

Öltözők

A két csoportnak közös öltözője van. Az öltöző padlózata könnyen tisztán tartható. Minden gyermeknek jellel ellátott öltözőszekrénye van.

Mosdók

Minden csoportnak külön mosdója van. Megfelelő méretű és mennyiségű eszközök segítik a szükségletek kielégítését, s minden gyereknek elkülönített tisztálkodási felszerelése van. A mosdók fertőtlenítése, a folyamatos feltörles naponta többször ismétlődő feladata a dajkáknak. Az egyéb tisztálkodási eszközök (körömkefe, fésű) fertőtlenítő kimosása a dajkák folyamatos, szükség szerinti feladata.

4.2.9. Környezettudatos magatartás alakítása

Arra neveljük gyermekeinket, hogy óvják, védjék az óvoda természetes környezetét (növényeket, állatokat). Példát mutatunk az energia ésszerű, takarékos felhasználására.(víz, villany, gáz)

A fejlődés eredménye óvodáskor végére

Tudnak önállóan tisztálkodni, fésülni, amikor azt szükségesnek érzik. Önállóan használják a mosdót.

Köhögéskor, tüszentéskor igénylik a zsebkeendő használatát. Helyesen fújják az orrukat.

Esztétikusan megterítene, vigyáznak az asztal rendjére, tisztaságára.

Tudnak önállóan szedni az ételből, önteni a folyadékból, eldöntve, hogy mennyit tudnak elfogyasztani.

Önállóan öltöznek, vetkőznek, ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket lehetőleg befűzik, bekötik.

Kialakulóban bennük a tiszta, esztétikus környezet iránti igény, s vigyázni is tudnak környezetükre.

A környezet védelméhez, megóvásához kapcsolódó szokások kialakulóban.

4.3. Érzelmi nevelés, erkölcsi és közösségi nevelés biztosítása

4.3.1. Az érzelmi nevelés, erkölcsi és közösségi nevelés biztosítása

Célunk

- A gyermek elsődleges nevelési színtere a család.
- A féltő, óvó, gondoskodó, stabil, biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtésével az érzelmi intelligencia megalapozása.
- Feladatunk jó kapcsolat kialakítása, együttműködés a családdal.
- A személyes kapcsolatok új formáinak alakításával a szociális kompetenciák fejlesztése, a gyermekek szocializációjának elindítása.
- Az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól. A különleges bánásmódot igénylő gyermekek pozitív érzelmi, akarati és szociális érésének alakítása, továbbfejlesztése.

Feladatok

- A gyermekeket családi, érzelmi biztonságot nyújtó légkörben neveljük a befogadástól az óvodáskor végéig.
- Az óvodáskorú gyermek magatartását érzelmei befolyásolják, ezért arra törekszünk, hogy az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül.
- A kisgyermek első találkozása az óvodával alapvetően befolyásolja későbbi érzelmi kötődését, ezért a gyermek befogadását, bármely életkorban is történjen, tapintattal, szeretetteljes odafordulással, törődéssel végezzük.

- Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermek szüleivel együtt ismerkedhessen meg az óvodával.
- Ha lehetséges (a gyermek teherbírásához igazítva) fokozatos időnöveléssel szoktatjuk a gyermeket az óvodához.
- Megismertetjük a csoport belső életével, szokásrendjével, viselkedési szabályaival.
- Megmutatjuk az eszközök, tárgyak helyét, használatát.
- Arra törekszünk, hogy személyes kapcsolat alakuljon ki közöttünk, ha kell, támaszra találjanak bennünk és a dajkákban.
- A lefekvésnél különös gondoskodással, szeretettel vesszük körül a gyermekeket.
- Sok gyerek a megszokott játékaival alszik, megteheti ezt az óvodában is, erősítjük ezzel is biztonságérzetét.
- Arra törekszünk, hogy az óvoda alkalmazottai-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- Segítjük a gyermekek szociális érzékenységének fejlődését, hogy igényükké váljon a csoporttal való együttműködés, de teret engedünk önkifejező, másokat, társait nem zavaró, önérvényesítő törekvéseinek is.
- A különleges bánásmódot igénylő gyermekek önálló személyiségének elfogadására törekszünk.
- A szociális viselkedéshez szükséges kompetenciáikat erősítjük.

4.3.2. Az értékelés és jutalmazás

Célunk

- A gyermek helyes megnyilvánulásainak kialakítása, pozitív motiváció biztosítása.

Feladatok

- Óvodában a pozitív értékelés az elsődleges: a jutalmazás és ennek előlegezett formája, a biztatás.
- Erősíti a gyermek helyes megnyilvánulásait, és ezzel alakítja ki a pozitív motivációkat,
- A nevelőmunka során megfelelő konfliktuskezelési módszerek alkalmazása (elterelés, meggyőzés, megbeszélés, a szituációhoz képest törekedjünk a győztes-győztes viszony kialakítására).
- A csoportban felmerülő konfliktusok, azok okainak felismerése, helyes értelmezése és hatékony kezelése.
- A gyermekek átfogó értékelését az óvodapedagógusok elvégzik évente minimum két alkalommal a gyermekeként vezetett személyiség lapon, méréseik alapján.
- Elsődleges mérőeszköz a tudatos megfigyelés, és az 5 évesek esetében az alapmérés.
- Értékeléseinkkel, visszajelzéseinkkel a gyermekek fejlődését segítjük.

A gyermekek jutalmazásának elvei és formái

Az óvodában alkalmazott jutalmazás a verbális és nonverbális kifejezések és kommunikációs eszközök, érzelmek kifejezése, kiemelt-megtisztelő feladatadás, kedves tevékenység biztosítása. A jutalmazás mindig konkrét, a gyermek számára érthető, a társak számára is motiváló hatású. Tárgyi jutalmazást nem alkalmaz.

Befogadáskor arra törekszünk, hogy kedvező hatások ériék a gyermeket, a szülővel együtt ismerkedhessen az óvodával. A gyermekek magatartásának alakulását nagyban meghatározza az óvoda minden dolgozójának viselkedése, bánásmódja, beszéde. A gyermek találkozik felnőttel, különböző korú gyermekekkel egyaránt, rengeteg szociális inger éri, fejlődik kapcsolattartó és alkalmazkodóképessége. A befogadás időtartamát egyéni igényekhez igazítjuk. Ebben az időszakban nagy szerepük van az egyszemélyes játékoknak pl. simogatók, vigasztalók, höcöggetők, lovagoltatók. Az ölbéli játékok elősegítik a felnőtt - gyermek érzelmi kapcsolat megfelelő alakulását, örömet nyújtanak. Az óvoda minden dolgozója és a régi gyermekek segítsék az újonnan bekerülő kicsik beilleszkedését.

A szocializáció szempontjából meghatározó közös élmények, közös séták, kirándulások során a barátságok szorosabbá fűződnek, a gyermek megtanul alkalmazkodni, együtt érezni, figyelmesnek lenni, lemondani mások javára. Megtapasztalja a közös élmények örömet, ragaszkodik csoporttársaihoz, érdeklődik társai iránt.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Az óvodapedagógus karolja fel a félrehúzódozó gyermeket: pozitív tulajdonságai kiemelésével, személyes példájával járuljon hozzá, hogy a többi gyermek elfogadja nehezebben beilleszkedő társát. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősítése segítse a barátkozást, tegye lehetővé, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.

Támogatjuk az önként létrejövő csoportos együttléteket, amelyek a közösségi élet csirái.

Különleges figyelmet fordítunk a HH és HHH gyermekek befogadására. A nehezen szocializálható, lassan fejlődő gyermekek neveléséhez kikérjük más szakemberek véleményét is. A kiemelt képességű gyermekek nevelése is speciális törődést igényel.

4.3.3. A gyermeki élet ünnepei, hagyományai, szokásrendszerünkbe való beépítése

Az óvodában igyekszünk minden alkalmat célszerűen megragadni a közös ünnepek és hagyományok kialakítására. A közös tevékenység a gyermek fejlődésének serkentője. A közös készülődés, tervezgetés távlatot jelenthet a gyermek számára.

Ünnepeink:

Mikulás: Csoportonként meglátogatja a mikulás a gyerekeket. A zártkörű ünnepélyen a gyerekek versekkel és énekekkel vendégelik meg a mikulást.

Karácsony: Az iskolai téli szünet előtti napon tartjuk az óvodában a zártkörű karácsonyt, ahol a gyerekek pásztorjátékot adnak elő, a kisebbek pedig verseket és énekeket. A falu közös karácsonyán pedig a középső- és nagycsoportosok pásztorjátékkal szórakoztatják a közönséget.

Farsang: A farsang utolsó péntekén tartjuk a nyilvános farsangi bálunkat a Községi Házban, melyen a gyerekek jelmezes felvonulásán túl rövid kis műsort adnak elő.

Március 15.: A két csoport közös megemlékezése, mely sétával zárul, amikor az óvodásaink a falu emlékparkját felzászlózzák. A település ünnepélyén a nagycsoportosok vesznek részt.

Húsvét: A fiúk a kislányokat meglocsolják, az udvaron a gyerekek által készített fészkekben keresik a hímes tojásokat.

Anyák-napja: Az ünnep előtti pénteken van, amikor előre jelezzük az anyukáknak, hogy ők jöjjenek a gyerekekért, a gyerekekkel délelőtt sütünk és délután megvendégeljük őket. Versekkel, énekekkel köszöntik az édesanyákat.

Gyermeknap: A gyerekek részére játszóházat szervezünk, szülői szervezet tagjaival közösen partit rendezünk részükre.

Kirándulás: Júniusban megyünk kirándulni, a nagycsoportosok kívánsága szerint.

Iskolába menők búcsúztatása: Az utolsó tanítási nap délelőttjén van óvodánkban, amire a nagycsoportos szülőket, nagyszülőket, rokonokat is meghívjuk.

Falunap: Június közepén, a falu apraja- nagyja részt vesz, sportvetélkedővel összekapcsolt hétvége a falunk életében.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sikerkritériumok

A gyermekek ragaszkodnak óvodájukhoz, gyermektársaikhoz, a felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben is kifejezik. Életkoruknak megfelelő szinten képesek érzelmeik kinyilvánítására, kontrolálására. A gyermekeknek igényévé válik a helyes viselkedés, betartják a cselekvés- és szokásszabályokat. Különbséget tudnak tenni az elfogadható és kerülendő magatartás között. Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén. A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival. A gyermekek őszintén elfogadják, tolerálják a sajátos bánásmódot igénylő társaikat, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség természetes számukra. A különleges bánásmódot igénylő gyermekek esetében is kialakul a szokás- és szabályrendszerhez való elemi alkalmazkodóképesség, így a különleges bánásmódot igénylő gyermekek lehetőségeihez képest vidám, öntevékeny, a közösségbe beilleszkedő személyiséggé válik.

Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek. Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, köszöntik egymást. A csoportba érkező vendégeket udvariasan fogadják. Tevékenységek során együttműködnek. A tevékenységeket türelmesen végzik, a megbeszéltek alapján befejezik. Nyugodtan ülnek, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit. Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit. A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben. Kulturált formában kifejezik véleményüket, kívánságukat, elképzelésüket. Ismerik a szűkebb és tágabb környezetüket, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.

4.4. Az anyanyelvi, - az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Óvodánkban az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósuló feladat.

- Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció, különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) – az óvodai nevelőtevékenység egészében kiemelt jelentőségű. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.
- Az óvoda a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítson a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetéről.
- Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

Célunk:

Az anyanyelv megbecsülésén és szeretetén keresztül alakul a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs készsége, beszédészleléssel a beszédhangok felismerése, kapcsolása, beszédmegértéssel a szavak, szókapcsolatok, mondatok jelentésének, tartalmának megértése, és értelmi (kognitív) képességeik.

Feladatok:

- A kommunikáció, különböző formáinak alakítása, a beszélő környezet, a helyes minta a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartásával, ösztönzésével, szabályközvetítéssel és a gyermeki kérdések támogatásával.
- Tevékenységekben az anyanyelv gazdagságának megismertetése, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése, használatának gyakorlása.
- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése.
- A kognitív képességek fejlesztése az egyre pontosabb, valóság-hű észlelés, a figyelem, a képzelet, a problémamegoldó, a kreatív és az alakuló fogalmi gondolkodás fejlesztésével.

- Szókincs bővítése, metakommunikációs helyzet teremtése (gesztusok, arckifejezések, testtartások, testbeszéd).
- Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása.
- A csoportban dolgozó óvodapedagógusok és a dajka beszédmintájának, kommunikációjának összehangolása.
- A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés, együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén.

A nyelvi elmaradások korrigálásának gyakorlata:

- anyanyelvi játékok
- logopédiai terápia

Alapvető pedagógiai elvünk:

Az egyéni fejlettséghez igazodó differenciált fejlesztés, különös tekintettel a nyelvileg hátrányos helyzetű gyermek esetében.

4.4.1. Az értelmi nevelés

Az óvodai nevelés a gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére, - mint életkori sajátosságokra alapozva - élményeket, ismereteket, tapasztalatokat nyújt. Az értelmi nevelés során ezeket az életkori sajátosságokat kell kihasználni és fenntartani a gyermek fejlesztésére.

A játékban fejlődik leginkább a gyermek értelmi képessége, ezért tartjuk a legfontosabbnak a játékba integrált tanulást, mint tanulási formát.

A tanulás feltétele a gyermek spontán és tervezetten szervezett cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása. Ezen tevékenységek keretében lehetőségünk van az egyéni, differenciált fejlesztésre, felzárkóztatásra.

Feladatok:

- A változatos ismeretszerzés lehetőségeinek megteremtése, az ismeretek különböző módon való megtapasztalása (minél több érzékszervvel)
- Az ismeretek rendszerezése
- Változatos élethelyzetekben és tevékenységekben gyakorlás
- Az értelmi képességek (gondolkodás, észlelés, emlékezet, érzékelés, figyelem, képzelet) fejlesztése
- Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése
- A képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő, ösztönző környezet kialakítása

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

Sikerkritérium

- Beszédük érthető, kifejező, összefüggő, a különféle élethelyzetekben használnak az elvont kifejezéseket.
- Beszédfegyelmük kialakul, nyugodtan, figyelmesen végighallgatják a felnőtteket és társaikat.
- Koruknak megfelelően kialakult a pontos érzékelés, észlelés, képesek vizuális, auditív differenciálásra.
- Térbeli viszonyokat képesek felismerni és megnevezni.
- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, emlékezetük, szándékos figyelmük fejlődik.
- Gondolkodásukra a problémamegoldásra törekvés és kreativitás a jellemző.
- Bátran és szíves kommunikálnak a társaikkal és a felnőttekkel.
- A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- Tudnak szemkontaktust teremteni és tartani.

5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE, A TEVÉKENYSÉGEK SZERVEZETI KERETEI

5.1. Az óvodai élet megszervezése

Óvodánkban a gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekeknek. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét

A napirend igazodik a különböző programokban megfogalmazott feladatokhoz. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.

Az óvoda teljes nyitva tartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

5.2. Szervezeti és időkeret

5.2.1. Csoportszervezés

Az óvodai csoport szerkezetének kialakításakor figyelembe vesszük:

- az óvoda hagyományait, adottságait,
- a szülők igényeit,
- a gyermek fejlettségi (testi, lelki, szociális) mutatóit,
- az integrációt elősegítő csoportalakítás lehetőségeit.

A hátrányos helyzetű gyermek arányos elosztásának figyelemmel kísérése, szegregálás elkerülése.

Minden 3 éves gyermek felvételének biztosítása a gyermekek fejlődése érdekében.

Az óvodapedagógusok törekvése, segíteni a gyermekeket eljutni a lassú fejlődés átmenetnek abba az állapotába, amely által óvodásból iskolássá érnek. Nevelési hatékonyságunkat a tudatos képességfejlesztéssel – kognitív, kommunikációs – magyarázzuk, melyekhez nélkülözhetetlen a „kortársi csoporthatások”. Fontos feladatunk az egyéni fejlettségi szintnek megfelelő differenciált fejlesztő munka (felzárkóztatás, képességfejlesztés). Ezt a csoportszerkezetet indokolja egyrészt a szülői elvárás, másrészt a mozgásfejlesztés hangsúlyozása. Az óvoda teljes nyitva tartási idejében a gyermekekkel történő tevékenységek mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

Az óvoda adottságaiból adódóan részben osztott, esetleg vegyes életkorú gyermekcsoport szervezése is lehetséges.

5.2.2. Napirend, heti rend

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez a gyermek egyéni szükségleteihez. A tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítására törekszünk, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napirend lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, a szabadjáték kiteljesedésére megfelelő időt biztosít arra, hogy a gyermek minden tevékenységét befejezze, pontosan elvégezze. Figyelembe vesszük a gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítésére fordítható időkeretet. Így a napirendben vannak rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységek, (étkezés, gondozás, mindennapos testnevelés) melyek segítik a gyermeket eligazodni az időben, és nyugalmat, folytonosságot, támaszt biztosítanak. A gondozásnak kiemelt jelentősége van a nevelésben, a kapcsolatépítésben, a gyermekek önállóságának fejlődésének elősegítésében, együttműködve a gondozást végző óvodapedagógusokkal és dajkákkal.

A nyári időszak napirendjét is gondosan és tartalmasan tervezzük meg. Az év közben már kialakított szabályok, szokások, normarendszer megtartásával adjunk lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezze, és kötetlenebb formában biztosítsuk számukra a változatos tevékenységet.

Az óvoda nyitva tartása 6.30 -16.30-ig.

Az óvodánk napirendje

NAPIREND Szeptember 1. – május 31-ig

IDŐTARTAM TEVÉKENYSÉG

6.30 - 10.30: Gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenység, tízórai, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek.
Kötelező testnevelés heti egy alkalommal, mindennapos mese, mindennapos testnevelés.

10.30 - 12.45: Udvari játék, levegőzés.
Öltözködés, testápolás, ebéd.

12.45 - 14.45: Előkészület a pihenéshez, pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés.

14.45 - 16.30: Öltözés, testápolás, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység.

NAPIREND Június 1. – augusztus 31-ig

IDŐTARTAM TEVÉKENYSÉG

- 6.30 - 11.30 Gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenység, tízórai, mindennapos mese, mindennapos testnevelés, udvari játék, levegőzés, a test edzése (napfürdő).
- 11.30 - 12.30 Öltözködés, testápolás, ebéd.
- 12.30 - 14.45 Előkészület a pihenéshez, pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés
- 14.45 - 17.30 Öltözés, testápolás, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység.

A heti rend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportokban, és lehetőséget nyújt a normarendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A befogadás idején ügyelünk a rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti rend összeállítására. Később az iskolára való felkészítés feladatai a heti rend pontosabb betartását kívánják meg.

A heti rend tevékenységrendszere az alapprogram által szabályozott. Leginkább a kezdeményezés által szervezett tevékenység szervezés dominál az óvodánkban.

HETI REND

KORCSOPORT KÖTÖTT VAGY KEZDEMÉNYEZÉSEN ALAPULÓ

TEVÉKENYSÉG SZERVEZÉS KERETEK

- 3 – 4 éves: A külső világ tevékeny megismerése
Vers- mese-anyanyelv
Rajzolás, mintázás, kézi munka
Ének- zene, énekes játék
Testnevelés
Mindennapi testnevelés
Délelőtti játékba integrált tanulás
Udvari játékba integrált tanulás
- 4- 5 éves: A külső világ tevékeny megismerése
Vers- mese-anyanyelv
Rajzolás, mintázás, kézi munka
Matematikai nevelés
Ének- zene, énekes játék
Testnevelés
Mindennapi testnevelés
Délelőtti játékba integrált tanulás
Udvari játékba integrált tanulás
- 5 – 7 éves: A külső világ tevékeny megismerése
Vers- mese-anyanyelv
Rajzolás, mintázás, kézi munka
Matematikai nevelés
Ének- zene, énekes játék
Testnevelés
Mindennapi testnevelés

Délelőtti játékba integrált tanulás
Udvari játékba integrált tanulás

A szervezett tanulás munkaformái:

Frontális, mikro csoportos, kooperatív, egyéni és páros munkaformákon keresztül valósul meg.

6. AZ ÓVODAI NEVELŐMUNKA TERVEZÉSE

Célunk

A tervezés módja, formája és tartalma koherens legyen a programban megfogalmazott általános célokkal, feladatokkal.

Feladatok

Pedagógiai tervezés struktúrájának kialakítása, elvek meghatározása.

A differenciálás

A differenciálással az a célunk, hogy elősegítsük az egyes gyermekek sikeres tanulását. Mivel mindegy gyermeknek mások és mások tanulási szükségletei és a már meglévő tapasztalatai, ezért a gyermek tanulási folyamatát úgy segítjük elő, hogy azt az egyes gyermekek egyéni szükségleteihez igazítsuk.

6.1. Tanulási tartalmak tervezése

Célunk

Éves feladatterv elkészítése

Feladatok

Feladatterv bontása, fél évre szóló szervezési feladatterv elkészítése.

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. Az óvodást a tanulásban természetes kíváncsisága, érdeklődése motiválja. A gyermekek természetes helyzetekben, tevékenységeken keresztül játékosan szereznek ismereteket. A gyermeket tevékenységi vágya ösztönzi a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz. Felhasználja már meglévő ismereteit, kreatív megoldásokat keres, így a gyermek önmagához képest fejlődik. Folyamatosan és fokozatosan várja az együttműködést, feladattartást és az irányíthatóságot.

A tevékenységekben integrálódik a képességfejlesztés, rendeződnek a műveltségtartalmak, ismeretek. A tanulási folyamatban érzelmeket közvetítünk, az érzelmek bátor kinyilvánítására motiváljuk a gyermekeket. Az interaktív közös együttléttel, szövegértés, szövegalkotás

megalapozásával fejlesztjük kompetenciáikat.

Az ismeretszerzés óvodánkban komplex formában történik:

- szokások alakítása, utánzással modellkövetés és magatartásformák fejlesztése,
- spontán, játékos tapasztalatszerzés,
- cselekvésen alapuló tanulás,
- gyermeki kíváncsiságra épülő ismeretszerzés,
- tapasztalatszerzés, megfigyelés, felfedezés,
- problémamegoldás fejlesztése.

Mindig tartalmaz választási lehetőséget, amely a gyermek egyéni érdeklődésére épít, és lehetőséget ad a szabad önkifejezésre. Személyre szabott, pozitív értékeléssel segítjük a gyerekek személyiségének kibontakozását.

A különböző motiváló hatásokat megfelelő módon használjuk ki a gyermeki önfejlődés inspirálására. Támogatjuk az eltérő szükségletű gyermekeket az eltérő tanulási stílusok érvényesülésében.

Így biztosítjuk az óvoda-iskola átmenet megkönnyítését, a differenciálást, az érzelmi légkört, a játék elsődlegességét.

Az általunk alkalmazható projekt módszer jellemzői:

A cél sohasem a tanulás, hanem valamilyen konkrét produktum létrehozása.

1./ A tanulás, mint kísérő eszköz van jelen a produktum elérésére irányuló tevékenységekben.

2./ A gyermekek aktív részvételére és érdeklődésére épülő együttműködési forma.

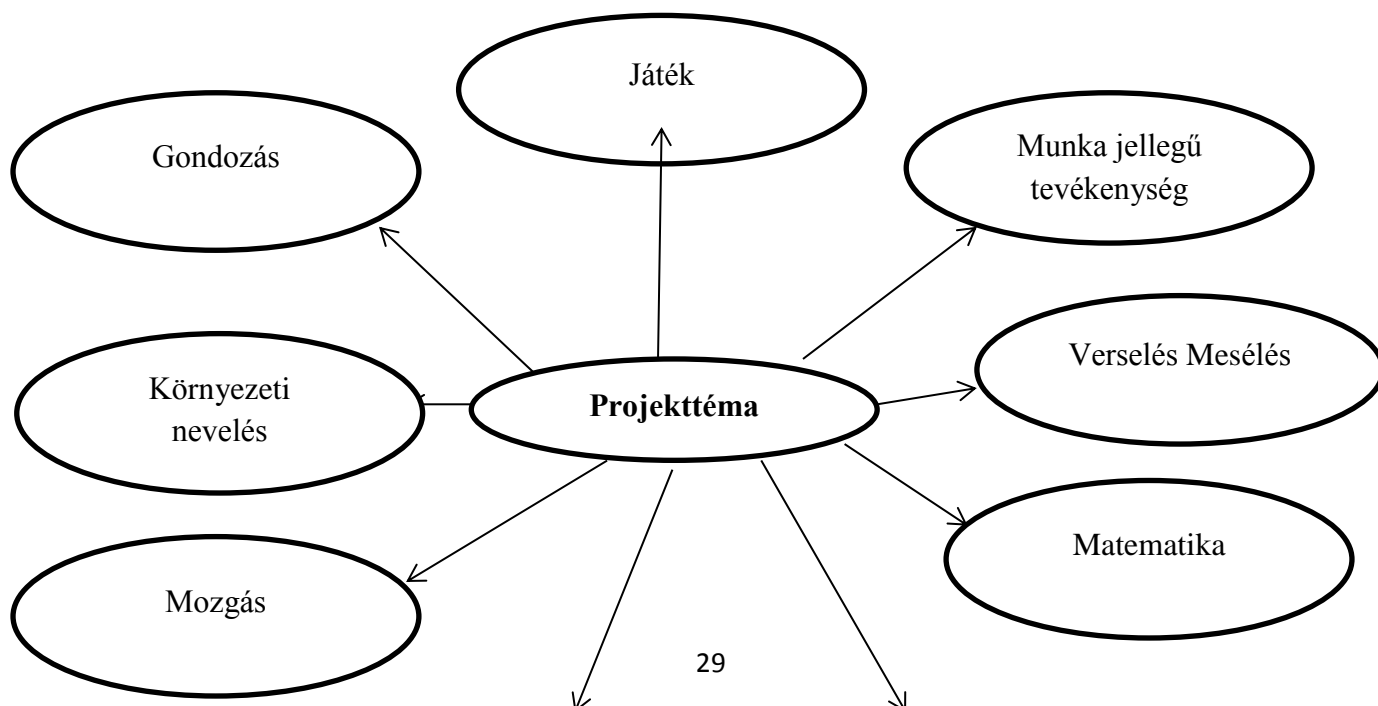
3./ A konkrét mindennapi életből vett problémákat közösen oldjuk meg, miközben a gyermekek saját elképzelései is megvalósulnak.

4./ A központi téma mindig tevékenységekben vagy tevékenységek sorozatában valósul meg.

5./ A tevékenységekbe integrált műveltség tartalmak sokoldalú tapasztalatok során épülnek be a gyermeki tudatba. A megismerés fő forrása közvetlen tapasztalás legyen, amely így maradandó tudást biztosít.

6./ A projekt módszer egyszerre kollektivizál, és individualizál, mert közös tervezéssel, végrehajtással, ellenőrzéssel együttműködésre, összedolgozásra, munkamegosztásra, kooperativitásra sarkalja a gyermekeket. Ugyanakkor lehetővé teszi, hogy mindenki „testhez álló feladatot” válasszon magának.

A tevékenységformákban rejlő integrált műveltség tartalmak összefüggései:

Rajzolás, festés,
mintázás, kézi
munka kézimunka

Ének, zene,
énekes játék,
gyermektánc

7. CSOPORTOK NEVELÉSI, FEJLESZTÉSI TERVEI ÉS ÉRTÉKELÉSEI

Célunk

A csoportok nevelési, fejlesztési terve tartalmazza az óvodapedagógusok tervező munkájának elvét, és tervét, mely évszakok, ünnepek köré csoportosulnak.

A gyermekek fejlődését ellenőrző és értékelő dokumentumok, módszerek tartalmazzák.

A feladatterv tartalmazza azoknak az ismereteknek a körét, melyekkel minden gyermeknek találkoznia kell.

Az alkalmazott módszereket, konkrét témákat (a kialakult szituációkat is figyelembe véve) az óvodapedagógus választja meg.

Feladatok

A helyi pedagógiai program az éves vezetői munkaterv alapján az óvodapedagógusok készítsék el éves nevelési tervüket, az alábbi tartalmakkal, feladatokkal féléves bontásban:

- egészséges életmódra nevelés,
- érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés,
- értelmi nevelés, fejlesztés,
- játék-tanulás,
- sajátos nevelési igényű és a kiemelkedő képességű gyermekek nevelésével kapcsolatos feladatok, szülőkkel való kapcsolattartás,
- gyermekvédelmi munka,
- óvodai hagyományok.

8. A GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSI TERVE, AZ EGYÉNI FEJLESZTÉS DOKUMENTUMAI

Célunk

A gyermekek személyiségfejlődésének nyomon követése. A sajátos nevelési igényű gyermekek, a hátrányos helyzetű és az eltérő fejlődési ütemű gyermek kompenzációs nevelése, fejlesztése.

Feladatok

A gyermekek aktuális fejlettségi állapotát tükröző személyiségjegyekre kiterjedő megfigyelés.
A teljes gyermekcsoport érintő nevelési-fejlesztési feladatok rögzítése.

A hátrányos helyzetű, fejlődési zavarral küzdő, sajátos nevelési igényű, kiemelkedő képességű gyermekek számára egyéni fejlesztési terv készítése, melynek tartalma: anamnézis, megfigyelőlap, fejlesztendő területek megállapítása, a fejlesztés eredményeinek értékelése, sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni fejlesztési terve, gyermekek munkáinak elemzése, szakvélemények (Nevelési Tanácsadó, Szakértői Bizottság, Pedagógiai Szakszolgálattal való együttműködés),

A fejlesztés folyamata:

befogadás, beilleszkedés,

- a gyermek önmagához viszonyított fejlődésének nyomon követése
- a gyermeki fejlettség elemzése, értékelése folyamatos megfigyelés alapján, a fejlődés áttekintése 5 éves korban
  - diagnosztikai eljárással, Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői Bizottság szakértői véleménye 5 éves korban sérült gyermek esetén.

Személyre szóló egyéni megfigyelési szempontok a gyermek fejlődésének megítélésében

A gyermekek személyiségének, sajátosságainak megfelelő módszerekkel sokoldalúan, de elsősorban a játékon keresztül tárjuk fel a megfigyelési szempontokat.

Befogadás, beilleszkedés alatti tapasztalatok

- Gyermek családban elfoglalt helye
- A család nevelési elvei
- Egyéni, sajátos szükségletek

A gyermek mozgásfejlettsége

- Nagymozgások
- Finommotorika, téri tájékozódó képesség
- Egyensúlyérzék
- Mozgás koordináció

Társas kapcsolatok szintje

- Gyermek közösségben elfoglalt helye, szociális érettsége
- Szokás, szabályrendszer betartása, viselkedéskultúra

Gyermek ismeretkörének tartalma

- Értelmi képességek, mennyiségi fogalmak, gondolkodási szint
- Grafomotorikai fejlettsége, rajzkészség

Játéktevékenység fejlettségének megfigyelése

- Mindennapos játékos tevékenységek közben

Kommunikációs képesség

- beszédkésztség, szókincs, beszédhibák, mondat szerkesztés

Differenciált nevelés, egyéni bánásmód gyakorlatai

1. Probléma észlelése, tudatosítása.
2. A probléma megfogalmazása.
3. Tényfeltárás:
  - különféle módszerekkel (anamnézis, családlátogatás, megfigyelések, szociometria, gyermekmunkák),
  - különféle területekről; mozgásfejlettség, társas kapcsolat, gyermek ismeretkörének tartalma, kommunikációs képesség,
  - különféle tevékenységben (gondozás, játék, munka, tanulás),
4. Az egyes tényfeltáró módszerek által kapott adatok elemzése.
5. A vizsgálatok eredményeinek összegzése.
6. Differenciálás területének kijelölése.
7. Differenciálás, bánásmód tervének összeállítása.
8. Eredmények értékelése.
9. További teendők megfogalmazása.

Az óvodás gyermek fejlődésének figyelemmel kíséréssel kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségek

Az intézményvezető fogadóórája minden hónap 2. szerda 6.30-tól 16.30 óráig, előzetes egyeztetés szerint.

Az óvodapedagógusok fogadó órája havonta 1-2 alkalommal, előzetes egyeztetés szerint.

Az óvoda rögzíti a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat, majd fogadó órák keretében a szülőket tájékoztatjuk.

Kiscsoport:

- A befogadás tapasztalatait, a gyermekek fejlettségi szintjének megállapításait rögzítjük, minden év február hónapban,
- előzetes megbeszélés szerint tájékoztatjuk a szülőket,
- az év végi tájékoztatás június 15-ig megtörténik (előzetes időpont egyeztetés szükséges).

Középső csoport:

- A gyermekek egyéni fejlődési ütemét január hónapban rögzítjük,
- február hónapban előzetes időpont egyeztetés után tájékoztatjuk a szülőket,
- a diagnosztikai vizsgálatra öt éves korban kerül sor.
- A vizsgálat eredményeiről a szülők egyéni tájékoztatást kapnak.
- Óvodapedagógus, gyógypedagógus, logopédus meghatározza a fejlesztési területeket, javaslatokat tesznek a fejlesztést elősegítő játéktevékenységek kiválasztásához,
- év végén a gyermek egyéni fejlődési üteméről június 15-ig tájékoztatást kapnak a szülők (előzetes időpont egyeztetés szükséges).

Nagy csoport:

- A gyermekek egyéni fejlettségét rögzítő lapok kitöltését január hónapban végezzük,
- A szülők tájékoztatása február hónapban előzetes egyeztetés után történik.

9. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI és AZ ÓVODAPEDAGÓGUS

FELADATAI

9.1. Játék

„Játszom én és táncolok,
látszom én, mint sok dolog.
Látszom fénybe és tükörbe,
játszom egyre körbe-körbe..”

(Kosztolányi Dezső)

A játék a fejlődésnek természetes közege, alapvető tevékenységi formája és leghatékonyabb eszköze. A játék legyen az öröm és élmény forrása az érzelmi hatások feldolgozásának lehetősége.

A játék komplex tevékenységforrás, melyet tudatosan felhasználunk a nevelés folyamatában céljaink eléréséhez. A játék, mint domináns tevékenység magában hordja a másik két tevékenység elemeit is (munka, tanulás). Motivuma az öröm, a bánat, a kaland feszültsége, az erő próbálgatása, az önkifejezés és kommunikáció igénye. Olyan körülményeket teremtünk, amelyben a gyermekek fogalomalkotása fejlődik, és a szóbeli kapcsolatteremtés lehetőségét biztosítjuk.

Gyermekeink szükségletei, érdekei és igényei szem előtt tartásával törekszünk arra, hogy játéktevékenység közben jól érezze magát.

Gyermekeink a játékban kiélhetik, kipróbálhatják, feldolgozhatják és gyakorolhatják az életben előforduló szituációkat, élményeiket. Ugyanakkor megoldási módot kapnak bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhatnak, kiélhetik szorongásaikat, problémáikat és feldolgozhatják kellemes és kellemetlen élményeiket.

A játékhoz szükséges feltételek:

A nyugodt, derűs játékhoz szükséges feltételeket folyamatosan biztosítjuk a gyermekek számára:

- Hely
- Idő
- Eszköz
- Tapasztalatszerzés, élmények.

A csoportokban vannak kialakított állandó játékhelyek, amelyek a gyermeki igénytől függően mobilizálhatóak. A játéktémák megválasztásánál, kialakításánál nagymértékben és

rugalmasan a projekteknek megfelelően a gyermeki ötletekre alapozunk.

A játék színtere nem szűkül le a csoportszobára, igyekszünk minél több lehetőséget megragadni az udvaron való tartózkodásra, a szabad levegőn történő tevékenykedésekre. Minden játékhoz biztosítjuk a szükséges eszközöket. A gyermekek számára hozzáférhető helyen, átlátható rendszerben helyezzük el a játékszereket. Olyan szokásrendszert alakítunk ki, amelyben a gyermekek az eszközöket önállóan használják és helyezik vissza a helyükre. Ezáltal alakítjuk igényességüket is.

A pedagógusok, a pedagógiai munkát segítő munkatársak, és a szülők feladata is, hogy a gyermeknek a szabad játékhoz való jogát biztosítsa.

Szükséges a folyamatos megerősítés, segítségadás, a konfliktusok feloldásának segítése, és az eszközök biztosítása. A gyermekek szabad játéka leggyakrabban közösségi játék, de tisztelnünk kell az egyedül játszókat is. A szabad játékba csak az adott gyermek és szituáció ismeretében avatkozhatunk be.

Játékformák:

- Gyakorló játékok
- Konstruktív játék
- Szimbolikus játékok (színlelő, szerep, fantáziajáték, bábozás, dramatizálás, alkotójátékok, barkácsolás)
- Szabályjáték

Kiscsoportban a gyakorló játék a legjellemzőbb, de nagy hangsúlyt kapnak a szimbolikus játékok, melyek fokozatos bővítésével érhetjük el a nagycsoportosok által kedvelt szerep- és szabály játékok kialakulását.

A pedagógus által kezdeményezett játék:

Gondoskodunk az adott feltételek, körülmények biztosításáról, rugalmasan kezeljük és korosztálytól függően, a gyerekekkel határozzuk meg:

- a célt,
- a témák, a helyek alternatíváit,
- a felhasználható eszközök többségét,
- a szabályokat.

A gyermek szabadon választ:

- a részvételben,
- a felkínált szerepben,
- a játékszituáció elfogadásában,
- a játék idejében,
- játszótársat.

A kezdeményezett játékban együtt játszunk a gyermekekkel.

Játéksegítő módszereink szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetén, vagy ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldóak, az óvónő irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni. A játéktémához kapcsolódva – ha szükség van rá – az óvónő legyen játékezdeményező, modellt nyújtó. Ebben támogató, ösztönző, engedő és elfogadó játszótárs. Segíti azok játékát, akik ötletszegények, kevésbé kreatívak.

Szükségszerűen avatkozunk be a játékba, például, ha a gyermekek veszélyeztetik egymás testi épségét, vagy ha agresszívak egymással, szóbeli kommunikációjuk nem megfelelő.

A nevelés folyamatában nemcsak közvetlen és indirektnél irányítunk, hanem magatartási mintát is nyújtunk. Fontos, hogy mit és hogyan mondunk, hogyan viselkedünk, öltözködünk.

A nevelési gyakorlatban kétféle játékot különböztetünk meg:

- A gyermekek szabad játékát, melyhez az óvónő indirekt (közvetett) módon kapcsolódik.
- Az óvónő által kezdeményezett nevelési célzatú, tanulási tartalmat, hordozó játéktevékenységet, melyben a gyermekek önkéntes alapon vehetnek részt.

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére

Sikerkritériumok

- A jó játék megvalósulása érdekében az óvodáskor végére a gyermekek képesek társakkal való együttjátszásra.
- Játékukban dominál a szerepjáték
- Képesek a szabályok, normák elfogadásra, betartására, önálló szabályalkotásra.
- Tiszteletben tartják egymás játékát.
- Ismerik és alkalmazzák az udvarias magatartás formáit a játék során
- Az óvónő kommunikációs reagálása a gyermekek megnyilvánulására példaértékű.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni sajátosságaikhoz mérten képesek az ép társakkal való együttjátszásra, vigyáznak játékaikra.
- Kialakul elemi szabálytudatuk, alkalmazkodó képességük, toleranciájuk, fejlődnek társas kapcsolataik.
- A SNI gyermekek egyéni sajátosságaikhoz mérten képesek az ép társakkal való együttjátszásra, vigyáznak játékaikra.
- Kialakul elemi szabálytudatuk, alkalmazkodó képességük, toleranciájuk, fejlődnek társas kapcsolataik.

9.2. Munka jellegű tevékenységek

Munka jellegű tevékenységek:

A munka a gyermek mindennapi tevékenységének része, mely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat. Megerősítést nyer a munka jellegű tevékenység nevelőértéke. A fejlesztés csak és kizárólag a gyermek örömteli, örömmel vállalt tevékenységén belül valósul meg.

A munka sajátossága, hogy bizonyos külső kényszer is motiválja, lemérhető, konkrét célja van.

A munkálkodásuk során ismerkednek szűkebb és tágabb környezetükkel, szülőföldjükkel a tárgyi-, és természeti világról egyre pontosabb információ birtokába jutnak, a biztonságos és elérhető munkaeszközök használata közben lehetőség nyílik – a különböző észlelési formák összekapcsolásával – a munkavégzés pontosabbá és szervezettebbé tételére. A munka nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja, átalakítja tevékenysége során.

Az óvodapedagógus és dajka őszinte, természetes magatartásával mutasson mintát és viselkedésével, példaadásával jelezze elvárásait.

A tevékenység kapcsán a gyermekeknek felgyorsul a szocializációjuk, fejlődik társas kapcsolatuk, felelősségérzetük, toleranciájuk.

A közösségi élet biztonsága nagymértékben függ a csoport életét szabályozó szokás - normarendszer kialakításától, ezért fontos, hogy szabályaink egyértelműek, világosak legyenek.

Céljaink:

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül, alakulnak a munkavégzéshez szükséges, attitűdök készségek, képességek, erkölcsi tulajdonságok, kompetenciák:

- Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon az összpontosítási képességük, munkaszervezési képességük.
- Érzelmi-akarati: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk.
- Szociális társas: alakuljon ki a felelősségérzetük, feladattudatuk.

Feladatok:

- A munkavégzéshez alapvető feltételek biztosítása (idő, hely, eszköz, légkör)
- A gyermekek önkéntesen, önállóan, örömmel, képességeik szerint végezhesék a személyükkel kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a közösség érdekében végzett munkatevékenységet. Aktív-cselekvő részvétellel a munkavégzés lépéseinek elsajátítása.
- Tudatos pedagógiai munka során a munkavégzéshez szükséges szokások kialakítása és betartásának, konkrét, reális, fejlesztő értékelése. Az iskolakezdéshez szükséges munkaérettség kialakítása.
- Saját és mások munkájának elismerésére, megbecsülésére nevelés.
- Önálló véleményalkotás, döntési képesség fejlesztése kortárs kapcsolatokban, együttműködés közben.
- A közösségért végzett munkák vállalásánál jelenjen meg a helyes önértékelés és önbizalom.
- Beszélő környezet biztosítása, a kommunikációs kedv fenntartása a gyermeki kérdések támogatása a munkavégzés során.
- A munka tevékenységek során,- eszköz használat, helyi jellegzetességek- a szülőföldhöz, nemzethez kötődés erősítése.

Területei:

- Önkiszolgáló munka.
- Környezet rendjének megőrzése.
- Alkalmoszerű munka (egyéni megbízatás).
- Felelősi munka.
- Egyéb munka.

A fejlődés várható eredményei

Sikerkritériumok

- Szívesen vállalnak a közösségért feladatokat, megbízatásokat.
- A munka elvégzése örömmel tölti el őket.

- Önállóan, igényesen végzik a napi feladatokat.
- Szívesen vállalnak egyéni megbízásokat.
- Segítenek egymásnak és a kisebbeknek.
- Képesé válnak saját személyükkel és a közösséggel kapcsolatos munka jellegű feladatok elvégzésére.
- A SNI gyermekek önbizalmának, pozitív énképének kialakulása, erősödése.

9.3. Esztétikai nevelés

9.3.1. Verselés, mesélés

Óvodánkban az érzelmi biztonság megadásának és az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki, érzelmi élményeket adnak. A magyar gyermekköltészet, a népi hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világgépének.

Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és / vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniének elmaradhatatlan eleme.

Az óvodánkban a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi művek szerepelnek az irodalmi anyagokban.

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvnek, régi értékeket, hagyományokat közvetíti a gyermekeknek a maga sajátos szóhasználatával, stílusával a népi- klasszikus- és kortárs írói eszközök gazdagságával.

A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

Visszaigazolja a gyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást is kínál. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, közben belső képi világot jelenít meg. A belső képalkotás folyamata az élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mindennapos mesélés, mondókázás, verselés a kisgyermek mentális higiéniének elmaradhatatlan eleme.

Céljaink:

- Életkori és egyéni sajátosságok szintjén alakul a gyermekek mesék, versek iránti érdeklődése, megalapozódik az irodalom szeretete.
- A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetése által fejlődik a helyes nyelvhasználat, a gyermekek saját vers- és mesealkotása, és a biztonságos önkifejezése.

Feladatok:

- Oldott, derűs légkör teremtése, amelyben a gyermekek természetes közlési vágya, a meglévő ismereteinek különféle élethelyzetben való gyakorlása fejlődik és fejleszthető.
- Életkori sajátosságokhoz igazodó anyanyelvi és mozgásos játékok beépítése a mindennapi tevékenységekbe.
- A csoportban dolgozó óvodapedagógusok és a dajka beszédmintájának, kommunikációjának összehangolása.
- Népi, klasszikus és kortárs irodalmi, esztétikai élmények közvetítése, hagyományok ápolása.
- A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposágával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása.
- Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása, figyelembe véve a gyermeki személyiségvonásokat és szükségleteket (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok)
- Megfelelő anyagválasztással, kifejező előadásmóddal, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználásával a gyermeki beszéd-kommunikáció fejlesztése.
- A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása, fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében.
- A migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális fejlesztésének szakemberrel történő összehangolása.
- A mesélés szerepének megismertetése a szülők körében, a szülők nevelési szemléletének formálása.

Lehetőséget teremtünk az önálló szöveg,- és mesemondásra.

Kiscsoportban :

- rövid, egyszerű állatos meséket,
- rövid verseket, verses meséket,
- láncmeséket,
- mondókákat ismertetünk meg a gyermekekkel.

Középső csoportban:

- hosszabb verseket, meséket tanulunk,
- önálló versmondásra ösztönözzük a gyermekeket,
- próbálkozunk a dramatizálással, bábozással.

Nagy csoportban:

- több versszakos verseket,
- verses meséket,
- tündérmeséket, tréfás meséket ismerünk meg,
- hosszabb történeteket memorizálunk,
- dramatizálunk,

- egyéni mesemondásra ösztönözzük a gyermekeket,
- kitalált mesék, vagy történetek elmondására adunk lehetőséget.

A kisgyermek életkori sajátosságaiból adódóan versgyűjteményeinkben a rövid, tömör, színekkel teli verseket szedjük csokorba. A játékos mozgással összekapcsolt mondókázás, verselés átszövi a gyermekek mindennapjait. Fontosnak tartjuk, hogy a családban is meséljenek, mondókázzanak, verseljenek a gyermekeknek. Az óvodáskorúak irodalmi nevelésében a csupa ritmus, csupa játék, a gyermeki szemléletet sugárzó alkotásoknak van helye.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sikerkritériumok

- Szeretik a mese, vers nyújtotta élményt, igénylik napi jelenlétét, szívesen, önként kezdeményezik, saját és társaik örömeire.
- Várják, igénylik a mesehallgatást. Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik. Szívesen ismételtetik a verseket, mondókákat.
- Figyelmesen, csendben hallgatják a mesét.
- Örömmel mesélnek, báboznak, dramatizálnak.
- Kedvenc mesehőseik vannak.
- A csoport könyvespolcán eligazodnak, vigyáznak a könyvekre, szívesen nézegetik azokat, utánozzák az olvasást.
- Képesek egy-egy koruknak megfelelő színházi előadás cselekményét követni.
- Megjelenik a SNI gyermek igénye az irodalmi élmények iránt, örömmel hallgatja a mesét, szívesen ismételtet verseket, rigmusokat, önmagához képest fejlődik verbális és nonverbális kommunikációs képessége.
- A képességfejlesztés lehetőségei a vers és mesehallgatás alkalmával.

9.3.2. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodánkban a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermek dalok, az éneklés, az énekes játékok a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik a gyermekek zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A felnőtt minta utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

Céljaink:

Az örömet adó ölbeli játékok, népi gyermekdalok, énekes játékok, a kortárs művészeti alkotások által alakul a zene iránti érdeklődés, formálódik a zenei ízlés, esztétikai fogékonyság.

Feladatok:

- Megfelelő légkör kialakításával az érzelmi motiváltság biztosítása.
- Magyar népdalkincs hallgatása.
- A gyermekek minél több olyan zenei élményhez juttatása, amely megalapozza zenei anyanyelvüket, fejleszti gondolkodásukat és kommunikációs képességeiket.
- A gyermekek zenei képességének (hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, harmonikus, szép mozgásának), kreativitásának fejlesztése, énekes népi játékok, az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások segítségével.
- A zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan örömteli, érzélem gazdag, szép, tiszta éneklésre szoktatás, az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős énekes játékok).
- Az énekes játékok eszközeivel különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása.
- Az önkifejezés újabb lehetőségének felkínálása a zenei improvizációra való ösztönzés (mozgás rögtönzése zenére, dallam, ritmus variációk kitalálása)
- A migráns gyermekek zenei kultúrájának közvetítése a szülőföldhöz való kötődés erősítése

Éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására napközben bármikor adódhat alkalom.

Kiscsoport:

Feladatunk: a gyermekek figyelmének felkeltése, megfelelő

hang magasságú, tiszta énekléssel az egyenletes lüktetés megéreztetése.

3-4 évesek számára a zenei élmény befogadásához személyes érzelmi töltés szükséges.

Az óvónő ölbeli játékokkal, lovagoltatókkal, tapsoltatókkal, csiklandozókkal, altatókkal alapozza meg a zenei játékhoz fűződő érzelmi kötődést.

Az óvónő válaszon 2-4 motívumból álló mondókákat, kiszámolókat, egyszerű énekes játékokat, ill. körjátékokat. A gyermekek érzékeljék és ill. próbálják megvalósítani az egyenletes lüktetést, különböző egyszerű mozdulatokkal.

Érzékeljék és ismerjék fel a környezet természeti és mechanikus hangjait, figyeljenek fel az emberi hang különbözőségeire (hangszínfelismerés).

Gyakorolják a halk - hangos felismerését és megvalósítását.

- éneklés egy- két gyermekkel,
- ölbeli játékokkal,
- höcögtetővel,
- kis hangterjedelmű gyermekdalokkal,
- mondókákkal,
- játékos, utánzó mozdulatokkal (helyben).

Középső csoport:

Feladat:

4-5 éves gyermekek ölbeli játékokat, egyszerű dalos játékokat, játsszák társaikkal 2-3-as csoportban.

Tanuljanak több motívumból álló dalos játékokat, hangszínelismerős, kergetős, párválasztós, felelgetős, táncos, hidas játékokat.

Tanuljanak 4-8 motívumból álló mondókákat, kiszámolókat.

Az egyenletes lüktetés megvalósításához alkalmazzanak összetettebb mozdulatokat.

Az óvónő érzékeltesse a motívumok hangsúlyát, a dalok és a mondókák ritmusát.

Játékos készségfejlesztéssel (visszhangjáték, dallamfelismerés, dallambújtatás) fejlessze a gyermekek zenei emlékezetét, belső hallását, fantáziáját.

A gyermekeknek legyen alkalmuk önként vállalt, spontán szereplésre.

A zenei alapfogalmak közül a halk - hangos mellett a lassú - gyors felismerése és gyakorlása.

A gyermekek tanuljanak meg néhány egyszerű tánclepet.

- játékos közös éneklés, kisebb csoportban,
- bábbal egyéni éneklésre serkentés,
- körbejárás elsajátítása,
- egyenletes lüktetés megéreztetése járással,
- akusztikus inger és a mozgás összekapcsolása (taps, dobbantás stb.),
- utánzó mozdulatok, változatos sorformák játszása.

Nagy csoport

Feladat:

6-7 évesek tanuljanak 6-12 motívumból álló fogyó-gyarapodó, lánykérő, kapus, felelgetős, táncos, páros fordulós dalos játékot.

Tanuljanak 6-12 motívumból álló mondókákat, kiszámolókat.

Kísérjék összetett mozgásokkal a dalok, mondókák egyenletes lüktetését.

Gyakorolják a ritmustapsolást. Próbálkozzanak ritmuszenekar alakításával, az egyenletesség, a hangsúlykiemelés és a ritmus együttes megvalósítására.

Ismerjék fel a magas - mély ellentétjét.

- a csoport tisztán énekeljen, az óvónő indítása után egyedül is,
- a tiszta éneklés javítása csoportban és egyénileg,
- merjenek önállóan dalt választani, egyedül énekelni,
- esztétikus kör alakítása, megtartása,
- nagy térben mozgó komplikáltabb mozgásformák elsajátítása Pl. szerepcserés, párválasztós, sorgyarapodós játékok,
- tempó és dinamika összekapcsolása,
- zenei kreativitás fejlesztése: karmesteres játékkal, mondókák dallamosításával, kérdés- felelet játékokkal stb.,
- nagyobb hangterjedelmű dalok, népdalok, énekes játékok megtanítása.

Kiscsoportban a kezdeményezések kötetlenek, középső-és nagy csoportban kötetlen és kötött foglalkozásokat tervezünk.

A zenei anyag kiválasztásának szempontjai:

- a gyermekek életkori sajátosságai
- a megfelelő hangkészlet
- a ritmus, a szöveg és a kapcsolódó játék nehézségi foka
- jelenjenek meg elsősorban a magyar népi játékdalok.

Zenei anyagunkat elsősorban „Forrai Katalin: Ének az Óvodában” című könyve alapján válogatjuk. Kiegészítjük a gyermek hangkészletének megfelelő, más népi és műdalokkal.

Zenehallgatás

Az óvónő teremtsen érzelmi, hangulati alapot a zenehallgatáshoz.

Zenei élményt minden nap többféle tevékenységhez kapcsolunk.

Az élménynyújtás lehet: óvónő éneke, hangszeres játék, gépi zene.

Anyaga lehet: magyar és rokon népek dalai, ill. műdal.

Az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek nemzetiségi, etnikai hovatartozását.

Óvodáskor végére elérendő követelmény:

Sikerkritériumok

- Élvezettel, egyedül is szívesen énekelgessenek;
- Fejlett tánckultúra,
- Kialakult képességek: éneklés, ritmus, hallás, mozgás, zenei kreativitás.
- Tudjanak egyenletesen járni különböző alakzatokban.
- Örömmel vegyenek részt gyermekjátékokban, alkalmazzodjanak a szabályaikhoz;
- Figyeljenek a zenehallgatásra;

- Érezzék az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát,
- A hangerő beszédükben, énekükben, zenehallgatáskor legyen megfelelő, a közösséghez alkalmazkodó

9.3.3. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Az ember ismereteinek döntő részét vizualitás, látás által nyeri. A vizuális nevelés látásnevelés, képzetek, utánzás, gyakorlás segítségével. A látás sajátos gondolkodás. Ismeretek, gondolatok lejegyzésének első lehetősége, az ábrázolás a vizuális nyelv egyik formája. A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. Óvodásaink számára a szabad rajzolás az egyik legjelentősebb önkifejezési mód, mely során a gyermek (sémákat”, vagy másképpen szimbólumokat használ. A „sémák” alapformák, amelyek a valóságról szerzett tapasztalatok során folyamatosan gazdagodnak. A papíron nyomot hagyó rajzeszközök (ceruzák, tollak, zsírkréták, stb.) a funkció öröm érzését keltik a firkáló gyermekekben. A különböző motívumok szabad kombinálásával jut el a gyermek a formáig, majd a kompozíciók megalkotásáig. Amit a világról tud, ábrázolásában is el tudja mesélni, amit nem tud ábrázolni, azt hozzámeséli.

Az ábrázoló tevékenység célja, nem maga a tevékenység során létrejövő bármiféle alkotás, vagy annak esztétikai értéke, hanem maga az örömteli cselekvés. A létrejövő „mű” jelzés a gyermek ismereteiről, érzelmi életéről, kezűgyességének fejlettségéről.

Céljaink:

Az esztétikai tartalmú élmények által alakul a gyermekek vizuális észlelése, az emlékezete, képzelete, a vizuális gondolkodása.

Feladatok:

- Az önálló gyermeki alkotó tevékenység feltételeinek megteremtése, örömteli alkotólétkör kialakítása.
- Mozgással, cselekedtetéssel, vizuális élmények biztosításával, az észlelő funkciók változatos gyakoroltatásával, párhuzamosan végezhető tevékenységszervezéssel sokszínű tapasztalatok nyújtása.
- A belső képek gazdagítása gyermeki ábrázolás ösztönzése, változatos lehetőségek felkínálásával.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása.
- A gyermeki élmény- és fantázia világának gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó alakító önkifejezés és önérvényesítő gyermeki tevékenység fejlődésének segítése.
- Önértékelésre, egymás munkájának megbecsülésére nevelés.
- A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilvánulásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése: (pl. megszólítás, szándéknyilvánítás, kérdés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és

passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, stb.)

- Az ábrázolási tevékenységében lassan fejlődő, (diszgráfia tüneteit mutató) gyermekek egyéni fejlesztése, folyamatos jelzés a szakemberek felé.

Mintázás: Homok, agyag, lisztgyurma, főzött gyurma, plasztilin, gyúrt tészta,

Rajzolás: Pálca, zsírkréta, porkréta, ceruza, filctoll,

Festés: Nyomdázás, kézzel festés, szivacsfestés, vízfestés, aquarell, tempera, olaj

Papírmunkák: Origami, tépés, vágás, ragasztás, mozaikkészítés, negatív képkészítés, árnykép, intarzia

Kézimunka: Varrás, fonás, szövés, fűzés

A fejlődés várható eredményei

Sikerkritériumok

- Kép és téralakításban legyenek ötletesek, bátrak, önállóan, egyéni módon tudják elképzeléseiket megvalósítani.
- Formaábrázolásuk változatos, megjelennek emberábrázolásban a részformák.
- Örülnek alkotásaiknak, közösen készített kompozícióiknak.
- Rácsodálkoznak a szép látványára, tudnak gyönyörködni benne.
- Fokozott önállósággal alkalmazzák a megismert technikákat.

9.4. Mozgás

A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását és testi képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés. Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró képességét és az egyes szervek teljesítőképességét. Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megővésében. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodó képességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását. A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek torna teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján- az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

Céljaink:

A rendszeres, mindennapi mozgás, a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgásigény kielégítése során megalapozódik a mozgás szeretetetésre épülő egészséges- életvitel és életmód.

Feladatok:

- Rendszeres, mindennapi mozgással, az egészséges életmódot erősítő tevékenységek biztosítása, az egészséges életvitel kialakítása, a gyermekek egészségének megőrzése, edzése.
- A játékos mozgás, torna által a mozgásigény kielégítése, felkeltése mozgáskultúra fejlesztése, az egyéni szükségletek és képességek figyelembe vételével.
- Harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása, mozgásra készítő biztonságos környezet kialakítása.
- Játékos mozgásban az értelmi és szociális képességek, társra figyelés fejlesztése.
- Testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), fizikai erőnlét a koordinációs készségek, és a térérzékelés tudatos fejlesztése.
- Az egyéni lemaradásokat kompenzáló speciális mozgásos játékok közvetítése, a hátránnyal küzdő gyermekeknél biztonságban végezhető mozgásélmény feltételeinek megteremtése, a torna teremben és az udvaron egyaránt.
- A szülőkkel együttműködve, a gyermekek egyéni érdeklődésének, temperamentumának figyelembe vételével differenciált (prevenció, korrekció, tehetséggondozás) mozgáslehetőség biztosítása, illetve közös mozgásos programok szervezése.

Tartalma:

Kiscsoport

3-4 éves korban a nagymozgások fejlesztésén van a hangsúly.

Ebben a korban tökéletesedik a járás, finomodik a futás.

Ismerkedjenek meg a futásgyakorlatokkal (futás különböző tárgyak körül) ugrás, dobás, támaszgyakorlatok, egyensúlyozó gyakorlatok.

Jelenjen meg a talajtorna elemei.

Az óvónő minden esetben mutassa be, végezze együtt a gyerekekkel a gyakorlatot, mivel nekik fontos a vizuális mintakövetés.

Középső csoport

4-5 éves korban a hangsúly még mindig a nagymozgások fejlesztésén van.

Járási: lábboltozat erősítő speciális járások.

Futás: akadályok átugrásával, hirtelen irányváltással, fel és lelépéssel, átbújással stb.

Ugrásgyakorlatok: egy lábon, fel-, leugrás, helyből távolugrás.

Dobások: célba dobás próbálgatása

babzsák távolra hajítása labda feldobása, elkapása,

különböző helyzetekben gurítása

Támaszgyakorlatok: gyakorolják a kiscsoportban elsajátított támaszgyakorlatokat különböző szerek beiktatásával.

Megjelenik a guruló átfordulás és a kézenállás előgyakorlata.

Kapjon helyet a egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálása.

Nagycsoport

6-7 éves korban:

Fejlesztjük a finommotorikát, mert erre a korra alakul ki a vezérlésének képessége. Járás közben kisebb testrészekkel végzett mozgások, változatos kéziszerkezetek használatával (labda, babzsák, sapka, sál)

Futógyakorlatok: gyorsuló, lassuló futás, sorverseny, váltóverseny, versenyfutás.

Ugrásgyakorlatok: magas-, távolugrás, sorozatugrások, tárgyak átugrása. Dobásgyakorlatok: egykezes, kétkezes, alsó- és felsődobások, célba dobás, labdavezetés, párokban labdázás.

Támaszgyakorlatok: pók, foka, rák, róka, stb.

Egyensúlyozó járás.

Szervezési feladatok:

- Változatos eszközök használata mozgás közben.
- A mozgást fokról-fokra építjük, valamennyi funkció fejlesztése mindhárom korcsoportban jelen van, csupán a nehézségi szintek eltérőek.
- A foglalkozásokon a gyakorlatok végzése, utánzása során a látás, a hallás, a tevékenység együttesen jelenjen meg.
- Figyelembe kell vennünk a gyermekek életkorát, fejlettségi szintjét, egészségi állapotát.
- Növekszik akaratuk, kitartásuk.

Szervezeti formák:

Kötött foglalkozást heti egy alkalommal, mindkét korcsoportnak, különböző időkerettel tartunk. A foglalkozások a tornaszobában zajlik. Mindennapos mozgásos percek, helye és ideje a napirendben kötetlen, lehetőség szerint a szabad levegőn történjen, változatos eszközhasználat, játékos gyakorlatokkal. A foglalkozások arra adnak lehetőséget, hogy különböző mozgásokat ismerjen meg a gyermek, ezek kipróbálására zavartalan gyakorlási lehetőséget nyújt az udvar.

Biztosítunk függésre, lengésre, átfordulásra, ritmikus mozgásra, egyensúly megtalálására alkalmas eszközöket. A szereken bátorságuk szerint, a szabályok betartása mellett kísérletezhetnek.

A fejlődés eredménye óvodáskor végére:

Sikerkritériumok

- A gyermeknek növekszik teljesítőképessége, mozgása összerendezettebbé, ügyesebbé válik.
- Ismeri az irányokat, tud síkban és térben tájékozódni.
- Megszereti és igényli a mozgást.
- A versenyjátékoknál betartják a szabályokat, kialakul a megfelelő versenyszellem.

Mindennapos mozgásos tevékenység

A napirend fontos része, mely a gyerekek fejlettségétől függően tart.

Megalapozzuk azt az igényt, hogy rendszeresen mozogni jó és szükséges. Középpontban a mozgásos játékok állnak, melyek aktív pihenést jelentenek a gyermekeknek. Kiegészülnek a járás, futó és gimnasztikai gyakorlatokkal.

Törekszünk arra, hogy minél többet tartózkodjunk a szabad levegőn, ahol a legjobban ki lehet használni a mozgásos játékok kooperatív, fejlesztő hatásait.

9.5. A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz és azok gyakorlati alkalmazásához szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

9.5.1. Környezeti nevelés

A mi feladatunk, hogy megtervezzük azokat az alkalmakat, amelyek során a gyermek rácsodálkozhat a természet szépségeire, összhangjára, tapasztalhatja a kölcsönös előnyöket s maga is tehet azért, hogy kellemes környezetben éljen.

Törekvésünk, hogy a gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerezzen a szűkebb és tágabb természeti -, emberi-, tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól.

A valóság felfedezése során alakuljon ki pozitív érzelmi viszonya a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alakú, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemlélete.

Óvodánkban feladatunk a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését széleskörűen megismertetni. Elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket kell biztosítanunk a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak kialakítására. Közben elő kell segíteni a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításban.

A környezeti nevelés általában a környezeti kultúra megélését és átadását jelenti. Az élő és élettelen környezetünkkel való harmonikus együttélést, életmódot, gondolkodást, viselkedésmódot, szokást és értékrendszert. Mindezek kialakítására legalkalmasabb az óvodáskor, mely ideális és fontos szakasza a környezeti nevelésnek, hiszen a szokások már a korai életszakaszban kialakulnak, s az egész életre szóló élmények, benyomások, szokások alapvetően meghatározzák a leendő felnőtt környezeti gondolkodását, környezet és természetvédelmi szemléletét és környezettudatos magatartását.

Céljaink:

- Biztonságban tájékozódnak környezetükben, ismerik szűkebb és tágabb, természeti és emberi környezetüket.
- Erősödik a pozitív érzelmi viszony a nemzeti, a népi, és a családi hagyományok, a szülőföld, a hazai táj, a természet szeretete, védelmének igénye, a környezettudatos magatartás.

Feladatok:

- A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, kíváncsiságára, megismerési vágyára, sokoldalú érzékelésén alapuló érdeklődésére építés. A természeti, és szűkebb lakókörnyezetükhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása.
- Több érzékszervre ható, és cselekvés közben felfedezett környezeti tapasztalatszerzés feltételeinek megteremtése, a spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése, bővítése mellett ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása.
- Tanulási készségeket, képességeket meghatározó részfunkciók tudatos fejlesztése alkalmi, folyamatos megfigyelés, gyűjtés, szimulációs játékok közben).
- A környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban a spontán és irányított beszélgetéssel, önérvényesítő törekvések segítése, anyanyelvi-értelmi nevelés megvalósítása.
- A gyermekek önálló véleményalkotási, döntési képességeinek fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet átalakításában.
- A beszélő környezet megteremtése, a természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése és a gyermeki kérdések támogatása.
- Olyan jeles napok, településünkhöz fűződő hagyományok beépítése az óvodai életbe, amelyek érzelmileg gazdagítják gyermekeink óvodai életét, fejlesztik az erkölcsi tulajdonságaikat, megalapozza szokás és normarendszerüket.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek tevékenységének, tapasztalatszerzésének biztosítása.
- A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, bevonásuk a környezet

megfigyelésébe, átalakításába.

A környezeti nevelés színterét nehéz szétválasztani a többi nevelési területtől, szinte körbefogja azokat, ezért az évszakok témakörét alapul véve tervezzük és szervezzük óvodai életünket. A négy évszak ritmikusságára, változásaira, a hónapok aktuális eseményeire építünk. Feladatainkat a gyermekek spontán érdeklődésére alapozva, illetve korosztálynak megfelelően a gyermekekkel együtt tervezzük meg. A gyűjtő munkákba a szülőket is aktívan bevonjuk. Tervezésünk során a környezeti nevelés szorosan összekapcsolódik a matematikai ismeretszerzéssel, hiszen nagyon sok matematikai jellegű tapasztalatokat szereznek a gyerekek, és ezeket a többi tevékenységekben is alkalmazzák. Ezáltal alakul ítélőképességük, fejlődik tér-, sík-, és mennyiség szemléletük.

Komplex foglalkozásaink magukban foglalják a testápolástól a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához. Ezek a tervezett kezdeményezések, illetve spontán ismeretszerzések a nap bármely szakában megvalósíthatóak. Lehetőséget adunk a gyermekek önálló véleményalkotására, döntési képességeik fejlődésére, a környezet alakításában.

9.5.2. Matematika

A környező valósággal való ismerkedés, a folyamatos cselekedtetés kapcsán a gyermekek sokoldalú tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. Matematikai tartalmú elem valamennyi tevékenységben jelen van és a súlyozottan mozgáson, érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés szinte észrevétlenül megvalósítható.

Céljaink:

A gyermekek rendelkeznek életkoruknak és egyéni fejlettségüknek megfelelően;

- sokoldalú érzékszervi megtapasztalásból eredő mennyiségi, formai, és kiterjedésekkel összefüggő ismeretekkel, készségekkel,
- tapasztalataikat tevékenységekben tudják alkalmazni.

Feladatok:

- A gyermekek spontán és irányított helyzetekből adódó matematikai tapasztalatszerzés útján történő érdeklődésének felkeltése.
- Pozitív viszony kialakítása, a probléma helyzetek megoldásához a logikus gondolkodás megalapozása, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.
- A kognitív képességek cselekvés során történő fejlesztése, különös tekintettel az érzékelés, észlelés, emlékezés, megértés fejlesztésére.
- A gyermeki tevékenység változatos formáinak (egyéni, páros, mikro csoportos) biztosítása, a cselekvéses, tanulásból adódó tapasztalatok összegzése.
- A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének megalapozása, sajátos logikájának elfogadása, egymás véleményének meghallgatásával, kortárs kapcsolatokban, és problémahelyzetekben.
- A gyermekek aktív, passzív szókincsének, mennyiségi-minőségi gyarapítása, a fogalmak, relációk körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása. A gondolatok, a problémák megfogalmazása, pontos egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.

- A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált képességfejlesztés.

Két szinten valósul meg a matematikai nevelés:

Első szint: bevezetés a matematikába – általában a gyermekek 5. életévéig tart.

Feladat: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

Második szint: az intenzív fejlesztés szakasza – 5 éves kortól.

Feladat: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés közben matematikai információk, tapasztalatok birtokába jut a gyermek. A matematikai tapasztalatok, ismeretek segítik a gyermek eligazodását, tájékozódását a világban.

A fejlődés várható eredményei

Sikerkritériumok

A gyerekek általában szívesen vesznek részt az irányított és spontán helyzetű matematikai tapasztalatszerzésben. Gondolataikat tevékenységeikkel és szóban is kifejezik. Képesek különböző tulajdonságok szerinti válogatásokra, sorba rendezésekre, halmazok képzésére. Hosszúság (magasság, szélesség, stb.) jellegű és egyéb (tömeg, űrtartalom, terület) mennyiségeket tudnak összemérni. Halmazokat hasonlítanak össze. Átlátnak és felismernek kis számokat összkép alapján (darabszám, mérőszám). Képesek különböző geometriai tulajdonságok tér- és síkbeli felismerésére, építmények másolással való létrehozására. Szívesen vesznek részt mozgási szimmetriák létrehozásában, a szimmetria adta szépség felfedezésében. Jól tájékozódnak térben, megkülönböztetik a négy fő iránymezőt (alá, fölé, elé, mögé) és a jobbra, balra irányokat. Értik, mozgásban valamint vízszintes síkban követni tudják az irányokat, illetve a helyeket jelölő névutókat. A SNI gyermek kommunikációs képessége önmagához képest fejlődik, hangképzése tisztább, érthetőbb. Az elemi ok-okozati összefüggéseket felismeri, sokrétű tapasztalatot szerez közvetlen környezetéből, abban tájékozódni tud. Megismeri a környezet tárgyait, tulajdonságait, rövid ideig feladathelyzetben tud maradni. Ismeri az alapvető viselkedési szabályokat, tud köszönni, kérni, elemi szabályokhoz alkalmazkodik.

10. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Programunk végrehajtása során gyermekeink számára olyan tudástartalmakat adunk át, amelyek az iskolai tanuláshoz szükséges kulturtechnikákat alapozzák meg, így lehetővé tesszük számukra a sikeres iskolai beilleszkedést és teljesítményt.

Célunk, hogy óvodáskor végére az egyéni adottságaikhoz mért legmagasabb fejlettségi szintjükkel kezdjék meg óvodásaink az iskolai életet. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére, hat-hét éves korra, eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik.

A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz.

Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró.

Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan képes irányítani. A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott, érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.

A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciának, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés,
- a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés,
- megnő a megőrzés időtartama,
- a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem,
- fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme,
- könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-, szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ,
- különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és a gyakorlatban is alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az öltözködés és időjárás összefüggéseit.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára.

A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermek társaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,

- feladattudata kialakulóban, s ez a feladat megértésében, feladat tartásában, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg, kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének kialakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

11. PROGRAMUNK FELTÉTELRENDSZERE

11.1. Óvodánk személyi feltételei, szervezeti felépítése

Célunk

- A működésünk feltételrendszerében a törvényesség betartása.
- Nevelőtestületünk szakmai elhivatottsága, felkészültsége, kulturáltsága, munkamorálja legyen példa értékű.
- Humánerőforrás fejlesztés.
- A szülői igények felmérése, együttműködés a szülői házzal az óvoda adottságai és lehetőségei figyelembe vétele mellett.
- Működési rendünk és a munkarendünk összehangolása, rugalmas igazítása a változásokhoz.
- Pedagógiai munkánkat segítő szakemberek biztosítása a speciális feladatok ellátásához.

11.1.2. Nevelőtestületünk jellemzői

Egész személyiségével nevel, követendő pozitív erkölcsi mintául szolgál, cselekedetei hitelesek.

Szakmai elhivatottsága, felkészültsége, kulturáltsága, munkamorálja példa értékű.

Igényli az emberi és szakmai megújulást.

Magatartásában és megjelenésében példamutató.

Káros szenvedélytől, megbotránkoztató, közízlést sértő magatartástól mentes életet él.

A nevelőtestület, nevelőközösség tagjai kölcsönösen megbecsülik, tisztelik egymást, hatékony munkakapcsolat kialakítására törekednek.

A felmerült konfliktusokat kulturáltan, megértéssel, az okok megszüntetésével próbálja megoldani.

Az adott lehetőségek, feltételek határain belül a lehető legjobb szakmai tudása szerint végzi munkáját.

Viselkedését, tetteit, szavait a gyermekekért érzett felelősség hatja át.

Gondoskodik arról, hogy a gondjaira bízott gyermekeket semmilyen hátrányos megkülönböztetés ne érje (képesség, vagyon, rang, vallás, bőrszín).

Nevelési tanácsaival segíti a gyermekek harmonikus személyiség fejlődését.

A nevelés eredményességéhez rendelkezik a következő személyiségjegyekkel: emberszeretet, lelkiismeretesség, türelem, empátia, önzetlenség, a másság elfogadása, kreativitás, döntésképeség, optimizmus, határozottság és rugalmasság, nyíltság, tudatosság, szervezőkészség, önismeret, önkontroll és felelősségvállalás.

Biztosítja a szülőknek azt a jogát, hogy a gyermekükről teljes körű információt kapjanak. Erre minden alkalmat szívesen felhasználunk, ügyelve arra, hogy a személyes információt a szülőnek bizalmasan közöljük. Az egyéni beszélgetések során is a gyermek iránti szeretete, elfogadása a mérvadó. (Először kiemeljük, hangsúlyozzuk a dicsérhető pontokat, majd a javítandókat úgy adjuk elő, hogy a szülő érezze a kibontakozás, a fejlődés lehetőségét, ismerje fel, hol tud segíteni).

Értékei között szerepel a hazafiság, a nemzeti kultúra, a magyar nyelv és a hagyományok ápolása, a művészetek tisztelete.

Arra törekszik, hogy meleget sugárzó, elfogadó, elsősorban a gyermek testi, szellemi, erkölcsi növekedését előmozdító, önmegvalósítását szem előtt tartó, azt segítő nevelő legyen.

Felismeri, és személyes megnyilvánulásaival képviseli a természettisztelő magatartást, a környezettudatos életvitelt.

Napi tevékenységében, hivatása gyakorlása során közvetlen és tágabb környezetéhez való viszonyában tudatosságot és felelősséget tanúsít a természet és a társadalom harmóniája, fenntarthatósága iránt, környezetbarát életvitelt képvisel.

Munkája során állandó önképzéssel gyarapítja tudását, emellett a szervezett (7 évenkénti) továbbképzésben, és saját tapasztalati úton megszerzett tudását megosztja kollégáival.

Rendszeresen tájékozódik az óvodai nevelést, képességfejlesztést támogató digitális technológiai eszközökről, és lehetőség szerint kritikusan alkalmazza azokat.

Támogatjuk az új módszerek, eszközök megismerését. Önbecsülésünk mellett, a munkatársak között kialakítandó kapcsolatban létfontosságú, hogy kellő figyelemmel, megbecsüléssel, tisztelettel és jóindulattal forduljunk egymás felé. Minden dolgozónk hatással van az óvodánkba járó gyermekekre. Ezért a pedagógusok és az egyéb dolgozók kapcsolata a gyermekek és a szülők szemében mintája a társadalmi érintkezésnek, jellemzője a másik embernek járó tisztelet és megbecsülés. Óvodapedagógusaink kapcsolatára a vezetővel, az óvoda egyéb dolgozóival, pedagógiai munkát segítő szakemberekkel, a fenntartó és az oktatásirányítás szakembereivel jellemző a tárgyilagosság, a szakmai őszinteség, a kölcsönös bizalom és tisztelet. Egyéb szakmai kapcsolatainkban az értékek tisztelete, a fejlődés iránti fogékonyság és a pedagógushivatás iránti elkötelezettség a domináló.

11.1.3. A nevelő munkát segítő dajkák jellemzői

Az óvónő-dajka partnerkapcsolat kiszélesedett. Együttműködésük a gyermekek érdekében kívánatos. A dajka, az óvodai programok és a csoport életéhez tartozó tevékenységekben közreműködő segítő személy. A közreműködés eredménye a gyermekek napirendjének gördülékenysége. Segíti a gyermekközpontúbb életszervezést, a differenciált egyéni bánásmódra, fejlesztésre való idő megnövelését. Fontosnak tartjuk, hogy nevelő munkánkat szakképzett dajkák segítsék. Felkészülésüket intézményen belüli képzéssel is támogatjuk. A napi konyhai és környezet esztétikai, valamint szervezési feladatok mellett a gyerekek napirendjéhez igazítva – az óvónők irányítása mellett - bekapcsolódnak a gyermekek napi óvodai életébe. Fent írtak tükrében a dajka is mintául szolgál a gyermek számára, ezért viselkedése, beszéde, személyi higiéniája, ápoltsága, gondozottsága példa értékű. Az óvodapedagógus útmutatása alapján érvényesíti a differenciált bánásmód elvét, meghagyva a gyermeki próbálkozás, önállósodás lehetőségét.

11.2. Munkaszervezési alapelveink

Óvodánk nyitva-tartása a reggel 6.30 és délután 16.30 óra közötti időkeretben, évente a szülők igényeinek felmérése után, kerül megállapításra.

Óvodánkban a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus. Jelenlétük a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.

- Óvodáinkban csoportonként két szakképzett óvónő látja el a nevelőmunkát.
- Az óvónők váltva dolgoznak, így egyforma felelősség és terhelés hárul rájuk.
- A jól együttműködő óvónőpáros jó hatással van a gyerekekre.
- A pályakezdő óvónőt gyakorlottabb kollégánál mellé osztjuk.
- Munkabeosztásukat az átfedési idő rugalmas kezelésével, az óvoda feladatai és a csoportbeosztások szerint határozzuk meg. Az átfedési időt – a napi állandó tevékenységeken túl – a gyermekek között változatos játéktevékenységekbe ágyazott élménynyújtásra, beszélgetésre, az egyéni bánásmód megvalósítására, differenciált és speciális képességfejlesztésre fordítjuk.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

- Nevelő munkánkat csoportonként egy dajka segíti közvetlenül.
- A dajkák aktív közreműködői, segítői munkánknak, ezért megismertetjük velük csoportjaink nevelési feladatait, bevonjuk őket annak megvalósításába.
- Mivel a gyermekekkel folyamatos a kapcsolatuk, ezért kérjük őket, hogy segítő, támogató attitűddel, pozitív, felnőtt modellként befolyásolják a nevelési légkört, segítsék a nevelés egész folyamatát.
- Óvodánk dolgozóinak munkarendje az óvoda működési rendjéhez igazodik. Beosztásukat az érvényes jogszabályok alapján, a speciális célok és feladatok figyelembe vételével évente határozzuk meg. A személyre szabott konkrét teendőket és óvodánk működési rendjét az SZMSZ tartalmazza.

11.3. A pedagógiai munkát segítő szakemberek

Pedagógiai munkánk hatékonyságát növeli, hogy bizonyos feladatok ellátására speciális szakemberek segítségét is igénybe vesszük.

Logopédus – a gyermekek beszédhibáinak, kommunikációs zavarainak felmérését, korrekcióját végzi és irányítja.

Védőnő – Látogatja az óvodában járó, nevelkedő gyermekeket. Végzi a gyermekek időszakos tisztasági vizsgálatát. A továbbiakban is szeretnénk fenntartani a hatékony együttműködést a fentebb említett szakemberekkel, hiszen ők is hozzájárulnak ahhoz, hogy pedagógiai munkánk hatékony legyen.

Gyógypedagógus - a Nevelési Tanácsadó szakvéleménye alapján a különleges bánásmódot igénylő gyermekek ellátása az óvodák normál csoportjaiból. Az arra rászoruló gyerekek nagymozgás fejlesztésében szakmai segítségnyújtás, tanácsadás a szülőknek, óvónőknek, kapcsolattartás szakértői bizottságokkal, védőnőkkel.

12. SZOLGÁLTATÁSAINK

Célunk

A gyermekek életkori sajátosságainak, fejlettségi szintjének megfelelően a szülők igényeinek kielégítése, a gyermek intenzív fejlesztése külön foglalkozásokon, tehetséggondozás.

Feladataink

A foglalkozások zökkenőmentes megszervezése, személyi felügyelet, törvényi előírásnak megfelelő szakember biztosítása.

13. PEDAGÓGIAI ADATRÖGZÍTÉSÜNK, NEVELŐ MUNKÁNK TERVEZÉSÉNEK FŐ ELEMEI

Pedagógiai munkánk eredményessége megkívánja a nevelő munka tudatos írásbeli tervezését, elemzését, a nevelési-fejlesztési eljárások leírását, valamint a gyermekek fejlődéséről megfigyelések, tapasztalatok, megállapítások rögzítését, szükséges egyéni fejlesztésük dokumentálását. Naprakészen, az Útmutató alapján vezetjük a Mulasztási naplót.

Csoportnapló

A MÓD-SZER-TÁR által előállított óvodai csoportnaplót használjuk.

A csoportnaplóban tervezzük meg a csoport napi- és hetirendjét.

A csoport szokás- és szabályrendszerének tervezését.

A szeptember az új gyerekek érkezése, az összehangolódás, a befogadás időszaka.

A gyermekek, a csoport aktuális állapotáról szerzett benyomásainkat rögzítjük.

Nevelési terveink

- nagycsoportban szeptember 15-től
- középső és kiscsoportban október 1- től január 31-ig, ill. február 1-től május 31-ig szólnak.

Reális, teljesíthető szokásrendszert, igényes, kulturált magatartási formákat fogalmazzunk meg bennük.

Szem előtt tartjuk a korosztályok életkori sajátosságait, valamint a gyermekek eltérő személyiségét, eltérő érési, fejlődési ütemét. Differenciáltan tervezünk.

A pedagógiai tervezés programunk szerkezetére épül, és tartalmazza a baleset-megelőzés, balesetvédelem szabályait is.

A nyári időszokról óvodánk a helyi szokásoknak megfelelően összehangolt tervet készít. Ügyelve arra, hogy a különböző korosztályból és csoportból érkező gyermekek számára megnyugtató módon és rendszerben, igényesen élhessenek tovább a szokások, gyermeki tevékenységek, szabadidős programok.

A heti feljegyzések a pedagógiai adatrögzítésre szolgálnak: a pedagógiai folyamat gyerekekre, közösségre gyakorolt hatását, a gyerekek egyéni megnyilvánulásait, fejlődésük állomásait, életük meghatározó eseményeit, valamint önértékelésünket tartalmazza.

Januári értékelésben az egyéni megvalósulás szintjeit és a továbblépés feladatait állapítjuk meg.

Szervezési feladatok, eseményterv - féléves gyakorisággal készítjük.

Adott időszak aktuális programjait, szervezési teendőit tartalmazza.

Tématerv - Szeptembertől május végéig tervezzük az élményköröket, témaköröket, melyeket heti, kétheti bontásban rögzítünk.

- Ezek tartalma: a témakörök heti, kétheti egységet magába ölelő anyaga és a képességfejlesztés, **differenciálás** gyermekre bontott feladatai.

- Komplex módon, többször, többféle megközelítésben kínálunk egy-egy témát, és a napi élethelyzeteket is felhasználjuk.

Terveinket az évszakok, a jeles napok köré építjük, alkalmazva kompetencia, a projekt, és a tevékenységközpontú nevelési módszereket.

A csoportnapló tartalmazza továbbá:

- az óvónők nevét,
- a gyermekek nevét, jelét, születésük idejét,
- a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három-négyéves, a négy öt éves, és az öt –hatéves a hat hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát aki bölcsődések voltak.
- a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,
- a napirendet és a tevékenységeket,
- hetente ismétlődő közös tevékenységet tartalmazó hetirendet napi bontásban,
- nevelési éven belüli időszakonként,
- nevelési feladatokat,
- szervezési feladatokat
- tervezett programokat azok időpontját
- gyermekek fejlődését elősegítő tartalmakat a következő bontásban: vers és mese, ének, zene, énekes játék, rajzolás, mintázás, kézimunka, mozgás, külső világ megismerése,
- az értékeléseket,
- a hivatalos látogatás célját, időpontját, látogató nevét és beosztását,
- a gyermekek egyéni lapjait.

14. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Nagy hangsúlyt fektetünk a családokkal történő együttműködésre, amelynek formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvodapedagógusok figyelembe veszik a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítik az intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Az óvodák kapcsolatot tartanak azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodai élet során, óvodai élet után meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvodánk nyitott és kezdeményező.

14.1. Óvoda – család

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet.

A nyitottság mindenekelőtt lehetőségek megteremtése a szülők fogadására, az óvoda-család jó kapcsolatában nyilvánul meg. Intézményünk kiemelt feladata a szülőkkel való együttműködés tartalmi megújítása.

Céljaink:

A személyiségi és a szülői jogok tiszteletben tartásával erősítjük a jó partneri viszonyt, elismerjük a befogadó nevelésben a család elsődlegességét, kapcsolatunkat áthatja a kölcsönös tisztelet, felelősség, bizalom és az elfogadó toleráns magatartás.

Feladatok:

- A családban és az óvodában folyó nevelési sajátosságok kölcsönös megismerése a különbözőség elfogadásának közvetítése.
- A családok sajátosságainak, szokásainak figyelembevétele.
- Pedagógiai elveinkkel megegyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása.
- A gyermekek fejlődéséről nyújtott folyamatos és hiteles tájékoztatás, modell értékű nyílt kommunikáció során, a gyermekek iskolai beilleszkedésének közvetett segítése.

Az együttműködés alapelvei:

- A nevelésben a család elsődlegességének elismerése, tisztelet a szülő iránt.
- A család szokás-norma rendszerének megismerése, elfogadása.
- A gyermek fejlődéséről folyamatos, hiteles tájékoztatás.
- Pedagógiai elvünkkel egyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása, eredményességének figyelemmel követése.

Kapcsolattartás lehetőségei, formája, tartalma,:

Beiratkozás:

- személyes kapcsolat felvétel
- személyi adatok rögzítése
- az óvoda bemutatása
- betekintés a kiscsoportosak szervezett tevékenységeibe

Résztevők:

- Óvodavezető
- szülő
- gyermek

Óvodakezdés:

- Anyás beszoktatás
- a bizalom kiépítése
- motiváció kialakítása a tevékenységek iránt

Résztevők:

- óvodapedagógus
- gyermek
- szülő

Szülői értekezlet:

Ismerkedő szülői értekezlet,

Ismétlődő szülői értekezlet,

Az óvoda életével kapcsolatos információk megbeszélése:

- ismerkedés a helyi programmal
- a csoport életének ismertetése

Résztevők:

- óvodapedagógus
- szülő

Mikulásvárás: vidám hangulatú ünnepszervezés

Karácsony:

- közös készülődések, vendégvárás, ünnepvárás
- érzelmi kapcsolat mélyítése,
- gyertyagyújtás, hagyományápolás
- sütemények készítése (mézes kalács)

Résztevők:

- gyermek
- óvodapedagógus

Farsang: (Közösségi Ház)

Farsang- farka

- vidám hangulatú együttlét, közösség formálás, hagyományápolás
- Maszkok, maskarák készítése

Résztevők:

- gyermek
- óvodapedagógus
- szülő
- nagyszülők

Anyák napja: Meghitt, közös együttlét, műsor, ajándékkészítés – gyermek

Résztevők:

- óvodapedagógus
- édesanya

Gyermeknap, családi sport délelőtt: (falunap része)

A családok egészséges életmódra nevelése, közös élmények, az óvodai kötődés erősítése

Résztevők:

- gyermek
- óvodapedagógus
- szülő

Szabadidős programok:

Kirándulás, könyvterjesztés, színházlátogatás,
kiállítás, közös játékelmény, környezetvédelmi napok

Résztevők:

- óvodapedagógus
- szülő
- gyermek

14.2. Óvoda- Iskola

Nevelésünk egyik fő feladata, hogy a gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. A zökkenőmentes iskolakezdés elősegítése érdekében a helyi sajátosságok, szokások figyelembe vételével korrekt kapcsolatra törekszünk az iskolával.

Az együttműködés alapelvei a kölcsönös nyitottság, bizalom nevelőpartneri viszony, közös dokumentumok ismerete, a nevelési feladatok összehangolása.

Célunk:

Kudarmentes iskolakezdet és az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése

Feladatok:

- Az iskolakészültséget támogató pedagógiai munka (tanulási képességek, kulcskompetenciák, egyéni differenciált képességfejlesztés)
- Képességfejlesztő programok megvalósítása (Differ mérés)
- Tanulási zavarok kialakulását megelőző módszerek alkalmazása (Dyslexia megelőző programok, korszerű tanulási munkaformák, konfliktuskezelési technikák)
- Közös szabadidős programok szervezése (közös évnnyitó, közös játszóházak, sport rendezvények)

Az együttműködés formái:

Látogatások, tapasztalatcserék, közös programok, fórumok, egymás rendezvényein való részvétel

Az együttműködés tartalma:

- Folyamatos tervszerű ismerkedés az intézmények munkájával és a gyermekekkel (nyílt nap, iskolai látogatások)
- Az intézményi programokon való részvétel (szabadidős, szakmai előadás, szülői értekezlet)

14.3. Óvoda- Fenntartó

Kapcsolatunk egyrészt a közoktatási törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű.

Problémáink megoldására a konstruktivitás a jellemző. Kapcsolattartásunk formája a kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, beszámolók.

A Polgármesteri Hivatal Gyermekjóléti szolgálat vezetőjével gyermekvédelmi felelősünk tartja a kapcsolatot, az étkezési segélyezés, és a gyermekvédelmi támogatás biztosítása érdekében.

14.4. Óvoda- Közösségi Ház

A Közösségi Ház kínálatából a nevelési feladatok sokoldalú színes megoldását segítő programokat választunk, melyek alkalmazkodnak a gyermekeink életkori sajátosságaihoz és életkorához.

- A rendezvények jó alkalmat teremtenek, otthont adnak a szülőkkel való kapcsolat mélyítésére. (pl. farsangi bál, neveléssel kapcsolatos előadások)
- A játszóházak, zenés foglalkozások szervezése, színesebbé teszi a nevelési feladataink megvalósítását.
- A községi szintű kirándulások szervezése és közvetítése alkalmat teremt a közeli és távoli környezet megismerésére, olcsó megvalósítására.
- A szervezett közös programok jól szolgálják a hátrányos helyzetű gyermekek nyári foglalkoztatását.

Az együttműködés formái:

Közös rendezvényeken való kölcsönös részvétel.

Az együttműködés tartalma:

- Közös programokon való részvétel (idősek köszöntése, falukarácsony, író - olvasó találkozók)
- Gyermekműsoron való részvétel (színház, gyermekkoncert)
- Rendhagyó foglalkozás a közművelődési intézményben és az óvodában, irodalmi, zenei, vizuális nevelés területén

14.5. Óvoda - Egészségügyi szervek

Gyermekorvos, védőnő

A kapcsolattartás formái:

- alkalmanként esetmegbeszélések
- évente orvosi vizsgálat a csoportokban
- tanköteles korú gyermekek részére iskola-alkalmassági vizsgálat
- 5 évesek hallás- és látásvizsgálat.

Együtműködés a védőnővel:

- A gyermekek óvodai beíratásának támogatása.
- Korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás.
- A gyermekek egészségügyi szűrése.
- Gyermekorvosi-szakorvosi vizsgálat kezdeményezése.

A védőnő rendszeres tisztasági vizsgálatot is végez.

14.6. Óvoda- Szakmai Szervezetek

Együtműködés a szakszolgálatokkal:

Szakmai szolgáltatások:

- Gyógypedagógiai fejlesztés, tanácsadás

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésében szak-pedagógiai segítség kérése

- Nevelési tanácsadás

Tartalma:

- A helyszíni csoportos vizsgálat kérése (családok utaztatásának elkerülése): 5 évesek logopédiai, illetve részképességeinek szűrése
- Értesítés kérése a vizsgálat időpontjáról (a vizsgálaton való részvétel segítése)
- A Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság felé közvetlen utalás, soron kívüli vizsgálat kérése
- Logopédiai ellátás: heti 1 alkalommal

14.7. Együtműködés a Gyermekjóléti és Családsegítő szolgálattal

- A családok szociokulturális hátterének megismerését követően a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés közvetítése (pl. szülői értekezleten)
- Szükség esetén esetjelzés
- Étkezési kedvezmény lehetőségeinek közvetítése (a beíratást követően)

- Eseti támogatás közvetítése
- Adományokra szorulóknak jelzése

15. AZ INTÉZMÉNY SAJÁTOS FELADATAI

15.1. Gyermekvédelem

Minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Az óvodai nevelés folyamatában a gyermeki jogok tiszteletben tarása, védelme, erősítése, érvényre juttatása.

A gyermeknek joga van:

- A nevelési és oktatási intézményben, biztonságban és egészséges környezetben neveljék,
- oktassák. Óvodai napirendjét életkorának megfelelően alakítsák ki (játékidő, levegőztetés, pihenőidő, étkezés, testmozgás).
- A gyermek emberi méltóságának és személyiségének tiszteletben tartása érdekében nem vehető alá embertelen, megalázó büntetésnek, testi fenyítésnek, zaklatásnak, idetartozik az étel erőltetése, a levegőztetés megvonása is. A gyereket közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetés nem érheti.
- A gyerek joga, hogy képességének, érdeklődésének megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön.
- Vallási vagy világnézeti, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozása, fogyatékosága, egészségi állapota nem sérthető.
- A gyerek nevelése és oktatása az intézmény pedagógiai programja alapján történik, mely szerint az ismeretek közlését, átadását tárgyilagosan és többoldalúan kell megvalósítani.
- Biztosítani kell a foglalkozásokon való részvételét.
- A gyerek cselekvési szabadságát, családi élethez, magánélethez való jogát az óvoda nem korlátozhatja, de a gyerek ezen jogának gyakorlása közben nem veszélyeztetheti saját, illetve társai, az óvoda alkalmazottainak egészségét, testi épségét. Nem akadályozhatja viselkedésével a többiek művelődéshez, fejlődéséhez való jogát.
- A gyermek szüleitől vagy más hozzátartozójától csak a saját érdekében, törvényes, meghatározott esetekben és módon választható el. A gyermeket kizárólag anyagi okokból
- fennálló veszélyeztetettség miatt nem szabad családjától elválasztani.
- A gyermeki jogok védelme: a gyermeki jogok védelmére köteles minden olyan természetes és
- jogi személy, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, a gyermek ügyeinek intézésével foglalkozik.

Szülői jogok és kötelességek:

- A szülő joga, hogy megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját,

- intézményi minőségirányítási programját, szervezeti és működési szabályzatát, házirendjét, és tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról. A házirend egy példányát a beiratkozáskor a szülőnek betekintés céljából át kell adni.
- Joga, hogy saját gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, a gyerek neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon.
- Az intézmény vezetője és a pedagógus hozzájárulásával részt vegyen a foglalkozásokon.
- Kezdeményezheti szülői szervezet, óvodaszék létrehozását, s abban tevékenyen közreműködhet.
- A szülő kötelessége, hogy gondoskodjon a gyermeke testi, érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről.
- Biztosítsa gyermeke zavartalan és rendszeres óvodába járását.
- Amennyiben a szülő a gyermeket másik óvodába kívánja elvinni, akkor az új óvoda igazolasát meg kell kérni. A visszajelzés hiányában értesíteni kell az illetékes jegyzőt.
- Kísérje figyelemmel gyermeke fejlődését, és a tőle elvárható módon segítse a fejlődés folyamatát, valamint a gyerek közösségbe való beilleszkedését, a közösségi élet szabályainak elsajátítását.
- Rendszeresen tartson kapcsolatot a gyermekével foglalkozó pedagógusokkal, és részükre az együttnevelés érdekében a szükséges tájékoztatást adja meg.
- Tartsa tiszteletben az óvoda dolgozóinak emberi méltóságát és jogait.

Célunk:

A prevenció, a gyermekek esélyegyenlőségének növelése, a gyermeki jogok és érdekek érvényesítése, testi- lelki egészségüknek és a családban történő nevelésüknek elősegítése, szükség szerint segítségnyújtás, valamint együttműködés a különböző intézményekkel és szakemberekkel.

Feladatunk:

- A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek és családok segítése.
- A gyermekek fejlődését korlátozó ártalmak kiszűrése, külső speciális szakemberek bevonásával (logopédus, Pedagógiai Szakszolgálat).
- Külső segítőkkel, gyermekvédelmi szervekkel, intézményekkel való kapcsolattartás, együttműködés.

Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén

1. szint az óvodapedagógusok szintje:

- Biztosítja a gyermeki jogok érvényesülését.
- Hátrányos és veszélyeztetett helyzetet felismeri.
- Szükség esetén megfelelő szakemberhez, intézményhez irányítja, megszervezi a gyermek felzárkóztatását.
- Biztosítja a gyermekek differenciált és egyéni fejlesztését.
- Figyelemmel kíséri a gyermek rendszeres óvodába járását.

- A feltáró munka után a felzárkóztatást, tehetséggondozást megtervezi, megvalósítja (a gyermekek fejlődési lapjain feljegyzést készít).
- A szülőkkel megfelelő, együttműködő kapcsolatot alakít ki.
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, szükség esetén védő,- óvó intézkedésre javaslatot tesz.
- Közreműködik az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében.

2. szint Gyermekvédelmi felelős szintje:

- Nevelési év elején megtervezi az adott év gyermekvédelmi feladatait.
- Az óvónő segítségével felméri a hátrányos és veszélyeztetett gyermeket.
- Nyilvántartást vezet a HH/HHH gyermekekről.
- Kapcsolatot tart a családsegítő szolgálattal és a gyermekjóléti szolgálattal.
- Koordinálja a probléma kezelését, feljegyzi a családokkal kapcsolatos intézkedéseket.
- A gyermekek és a családok anyagi és szociális helyzetéből fakadó különbségeit a család és más intézmények bevonásával, fenntartó közreműködésével a lehető legkisebbre csökkenti.
- Szükség szerint családlátogatásokat végez az óvónőkkel.
- A fogadó órák alkalmával a szülők rendelkezésére áll a felmerülő problémák és kérések megbeszélésére.
- Részt vesz a gyermekjóléti szolgálat által kezdeményezett eszmegbeszélésen.

3. szint Óvodavezető szintje:

- Irányítja és ellenőrzi az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát.
- A gyermek mindenképp felett álló érdekének érvényesítése, és az érvényesítés ellenőrzése.
- Kapcsolat felvétele az illetékes gyermekvédelmi és családsegítő szervezetekkel.
- Gondoskodik a gyermekvédelmi felelős továbbképzéséről és beszámoltatja az elhangzottakról.
- Rendszeres támogatás iránti kérelmekről a gyermekvédelmi felelőssel, a családsegítővel és az érintett óvónőkkel folyamatosan egyeztet, és a megfelelő intézkedéseket megteszi.
- A gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén szükség szerint segítséget nyújt (gyámhatóságnak, gyermekvédelmi szakembernek).
- Írásban tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi felelős, és a családsegítő személyéről és elérhetőségéről.
- Segítségére van a szülőknek problémáik megelőzésében és megoldásában.

15.2. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

15.2.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

A fenntartói döntés, és feladat-ellátási kötelezettség az alapító okiratban megfogalmazott feladat meghatározás alapján, óvodánkban a sajátos nevelési igényű gyermekek fogalomköréhez tartozó gyermekek ellátása kiterjed, az:

- Beszéd fogyatékos,
- Egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartászavarral) küzdő gyermekekre, tanulókra. (A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzdő gyermekekre és a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos rendellenességével küzdő gyermekekre)
- A beilleszkedési zavarokkal, tanulási nehézségekkel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermekek problémáinak feltárására, segítségére.

Az irányelvek főbb pontjai:

- Az SNI-s gyermekek joga, hogy állapotuknak megfelelő pedagógiai ellátásban részesüljenek attól kezdődően, hogy a fogyatékos állapotot megállapították. Olyan többlétszolgáltatással kell kiegészíteni a nevelési gyakorlatot, amelyik a fogyatékos gyermekek sajátosságaihoz igazodik.
- Az óvodai nevelés új módon kiegészíti, bizonyos esetekben korrigálja a családi nevelést.

Az irányelvek intézményünkre vonatkozó része:

- A tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangba kerüljenek.
- A gyermekeknek joga, hogy állapotuknak megfelelő gyógypedagógiai ellátásban részesüljenek, fejlesztésük a számukra megfelelő területen valósuljon meg.
- Nevelésük, fejlesztésük a terhelhetőség figyelembe vételével történjen.
- A gyermekek harmonikus személyiségfejlődését, elfogadó, eredményeket értékelő környezet, befogadó csoportlétkör kialakítása segítse.
- A gyermekek viselkedésében érvényesüljön a hátrányos megkülönböztetés kizárásának elve.
- A fejlesztő foglalkozások programjai az intézmény programjának tartalmi elemeivé váljanak.

Céljaink:

Harmonikus, nyugodt óvodai környezetben biztosított a gyermekek integrált nevelése, esélyegyenlősége, javul a gyermekek életminősége, a társadalmi beilleszkedése, csökkennek a fogyatékosból adódó hátrányok, természetessé válik a gyermekek közötti különbözőség elfogadása.

Általános feladatok:

A napi tevékenységekbe a speciális tevékenységek beépítése, melyek a sajátos nevelési igényű gyermekek felzárkóztatását segítik elő.

A fejlesztés céljait, minden esetben a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatára kell építeni.

Feladatok:

Integrált nevelésből adódó pedagógiai feltételek biztosítása:

- Kiemelkedő teljesítményre képes területek felismerése.
- Rugalmas szervezeti keretek kialakítása, az egyéni foglalkoztatás megvalósításához.
- Az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítők, tájékoztatása a sajátos nevelési szükségleteiről a gyermekek befogadásához.
- A szülők megfelelő tájékoztatása, együttműködés a családdal.

A sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, magatartási zavarral küzdő gyermekek helyi fejlesztési gyakorlata:

A fejlesztésben minden óvodapedagógus részt vesz, de a fejlesztőpedagógus tevékenysége kiemelt jelentőséggel bír.

A megelőzés feladatai közé tartozik, hogy már középső csoportban, a csoportban dolgozó óvónő javaslatára, megfigyelései alapján, a fejlesztőpedagógus által kidolgozott helyi szempontsor kritériumai szerint, és 4 éves korban DIFER mérés eredményeit figyelembe véve, a gyermekek differenciált fejlesztésben részesülnek.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Képesekké válnak társaikkal való együttműködésre (szociálisan alkalmassá válnak az iskolai életre).
- Képesekké válnak igényeik, szükségleteik közvetítésére, megértetésére.
- Képesekké válnak a környezetükben állandó, adaptív viselkedésre és indulataik szabályozására.
- Kompenzációs technikákat elsajátítanak.
- Figyelem összpontosításra képesekké válnak.

15.2.2. Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése

Az intézmény fontos feladata a képességek kibontakoztatása, a tehetséges gyermekek felismerése, nyilvántartása, egyéni nyomon követése, a tehetségek gondozása és fejlesztése, élve az intézményi és az intézményen kívüli együttműködések lehetőségeivel. A mikro csoportos tevékenységszervezés közben a differenciálás gyakorlata kiválóan alkalmazható a kiemelten tehetséges gyermekek nevelésében.

16. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

1. Véleményezte:.....

2. Egyetértését nyilvánította:.....

3. Készítette és elfogadta az óvoda nevelőtestülete:.....

4. Jóváhagyta:.....

Irattári száma:.....

Érvényességi rendelkezés

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- **Nevelőtestületi javaslat**
- **Partneri igények változása**
- **Törvényi változás**

Tartalom

1. BEVEZETŐ.....	2
2. HELYZETELEMZÉS	3
2.1. Bemutatkozás.....	3
2.2. Adatlap.....	4
2.3. Személyi feltételek	4
2.4. Az óvodába lépés feltételei.....	5
2.5. Tárgyi feltételek.....	5
2.6. Az óvodai csoportok szerkezete	6
3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJAI.....	6
3.1. Feladataink.....	7
3.2. Gyermekképünk.....	8
3.3. Óvodaképünk.....	8
3.3.1. Küldetésnyilatkozat	9
3.3.2. Vezetői szándéknyilatkozat	9
4. ÓVODAI ÉLET ÁLTALÁNOS FELADATAI	10
4.1. Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztési program	10
(Készült a 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 128.§ alapján).....	10
4.1.1. Az egészséges táplálkozás, kulturált étkezés.....	11
4.1.2. Mindennapos mozgásos percek, a szabad levegőn tartózkodás	11
4.1.3. A testi és lelki egészség fejlesztése	12
4.1.4. A balesetek megelőzése és az elsősegélynyújtás.....	13
4.1.5. A személyi és környezeti higiénia	13
4.2. Egészséges életmódra nevelés	14
4.2.1. A gyermek gondozása, testi szükségleteinek és mozgásigényének kielégítése	15
4.2.2. Az étkezési szokások	15
4.2.3. Testápolás	16
4.2.4. Öltözködés	16
4.2.5. Mozgás.....	16

4.2.6. Pihenés.....	17
4.2.7. A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása.....	17
4.2.8. Az egészséges környezet biztosítása	18
4.2.9. Környezettudatos magatartás alakítása.....	18
4.3. Érzelmi nevelés, erkölcsi és közösségi nevelés biztosítása.....	19
4.3.1. Az érzelmi nevelés, erkölcsi és közösségi nevelés biztosítása.....	19
4.3.2. Az értékelés és jutalmazás.....	20
4.3.3. A gyermeki élet ünnepei, hagyományai, szokásrendszerünkbe való beépítése	21
4.4. Az anyanyelvi, - az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	23
4.4.1. Az értelmi nevelés	24
5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE, A TEVÉKENYSÉGEK SZERVEZETI KERETEI.....	25
5.1. Az óvodai élet megszervezése.....	25
5.2. Szervezeti és időkeret	25
5.2.1. Csoportszervezés	25
5.2.2. Napirend, heti rend	26
6. AZ ÓVODAI NEVELŐMUNKA TERVEZÉSE.....	28
6.1. Tanulási tartalmak tervezése	28
7. CSOPORTOK NEVELÉSI, FEJLESZTÉSI TERVEI ÉS ÉRTÉKELÉSEI.....	30
8. A GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSI TERVE, AZ EGYÉNI FEJLESZTÉS DOKUMENTUMAI.....	30
9. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI és AZ ÓVODAPEDAGÓGUS.....	33
FELADATAI.....	33
9.1. Játék.....	33
9.2. Munka jellegű tevékenységek	35
9.3. Esztétikai nevelés	37
9.3.1. Verselés, mesélés.....	37
9.3.2. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	39
9.3.3. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka.....	43
9.4. Mozgás.....	44
9.5. A külső világ tevékeny megismerése	47
9.5.1. Környezeti nevelés	47
9.5.2. Matematika	49
10. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	50

11. PROGRAMUNK FELTÉTELRENDSZERE	52
11.1. Óvodánk személyi feltételei, szervezeti felépítése	52
11.2. Munkaszervezési alapelveink	53
11.3. A pedagógiai munkát segítő szakemberek	54
12. SZOLGÁLTATÁSAINK	54
13. PEDAGÓGIAI ADATRÖGZÍTÉSÜNK, NEVELŐ MUNKÁNK TERVEZÉSÉNEK FŐ ELEMEI	55
14. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE	56
14.1. Óvoda – család.....	56
14.2. Óvoda- Iskola	58
14.3. Óvoda- Fenntartó	59
14.4. Óvoda- Közösségi Ház	59
14.5. Óvoda - Egészségügyi szervek	60
14.6. Óvoda- Szakmai Szervezetek	60
14.7. Együttműködés a Gyermekjóléti és Családsegítő szolgálattal	60
15. AZ INTÉZMÉNY SAJÁTOS FELADATAI	61
15.1. Gyermekvédelem.....	61
15.2. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése	64
15.2.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése	64
15.2.2. Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése.....	65
16. LEGIMITÁCIÓS ZÁRADÉK.....	66